

300.7
96 617 D
6.5

การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนและทัศนคติต่อชุมชน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในวิชาสังคมศึกษา
จากการสอนแบบศึกษานอกสถานที่
กับการสอนตามคู่มือครู

ปริญญานิพนธ์
ของ
นิพนธ์ แสงเล็ก

27 เม.ย. 2535

ห้องสมุดนักศึกษามหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
กรกฎาคม 2529

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

177896

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปัญหานี้
ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

คณะกรรมการสอบ

.....ดร.นาง อธิรณรัตน์..... ประธานดร.นาง อธิรณรัตน์.....ประธาน

.....ดร.นาง อธิรณรัตน์..... กรรมการดร.นาง อธิรณรัตน์.....กรรมการ

.....ดร.นาง อธิรณรัตน์..... กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาช่วยเหลือแนะนำและ
ตรวจแก้ไขอย่างดียิ่ง ตั้งแต่ต้นจนแล้วเสร็จ จากผู้ช่วยศาสตราจารย์
ครูเนตร อักษรสวัสดิ์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาและรองศาสตราจารย์
ดร.สมบูรณ์ ชิตพงศ์ กรรมการที่ปรึกษา ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งในพระคุณ
และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.สุทิมา วัฒนศิริ ที่กรุณาร่วมเป็น
กรรมการสอบ และ ดร.เสาวลักษณ์ รัตนวิเศษ ที่กรุณาช่วยแก้ไขหัตถ์
ภาษาอังกฤษ

นิพนธ์ แสงเล็ก

กรกฎาคม 2529

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกสถานที่	10
ขั้นตอนของการสอนแบบศึกษานอกสถานที่	16
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกสถานที่	30
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ	34
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ	38
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	42
ประชากร	42
กลุ่มตัวอย่าง	42
เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง	43
การดำเนินการทดลอง	47
วิธีดำเนินการทดลอง	48
การวิเคราะห์ข้อมูล	49
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	49

4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	54
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	54
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	55
เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนทำการ	
ทดลอง	55
เปรียบเทียบคะแนนทัศนคติของชุมชนก่อนทำการทดลอง ...	56
เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลอง	
และกลุ่มควบคุมหลังการเรียน	57
เปรียบเทียบทัศนคติของชุมชนหลังการเรียนระหว่างกลุ่ม	
ทดลองกับกลุ่มควบคุม	58
เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการทดลองกับหลัง	
การทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	59
เปรียบเทียบทัศนคติของชุมชนก่อนการทดลองกับหลังการ	
ทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	60
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	61
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	61
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	61
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	62
การวิเคราะห์ข้อมูล	63
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	63
อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า	64
ข้อเสนอแนะ	69

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม	71
ภาคผนวก	79
ก. ผลการวิเคราะห์แบบทดสอบ	80
ข. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและ แบบสอบถามวัดทัศนคติต่อชุมชน	87
ค. แผนการสอนแบบศึกษานอกสถานที่	102

บัญชีตาราง

การวาง	หน้า
1 แสดงจำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่ม และ เพศ	42
2 แบบแผนการทดลอง	47
3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนก่อนทำการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	55
4 เปรียบเทียบทัศนคติของชุมชนก่อนทำการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม	56
5 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนหลังการเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม	57
6 เปรียบเทียบทัศนคติของชุมชนหลังการเรียนระหว่าง กลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม	58
7 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนก่อนการทดลอง กับหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม .	59
8 เปรียบเทียบทัศนคติของชุมชนก่อนการทดลองกับหลังการ ทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	60
9 ค่าความยากง่าย (P) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความยากง่ายมาตรฐาน (Δ) ที่ได้จาก การวิเคราะห์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน วิชาสังคมศึกษา	81

10	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างสอบก่อนเรียนกับ สอบหลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	82
11	คะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามวัดทัศนคติของ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	84
12	แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบสอบถามวัดทัศนคติ ต่อชุมชน	86

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ขั้นตอนการสอนแบบศึกษานอกสถานที่	25
2 พฤติกรรมการเคลื่อนไหวของการสอนแบบศึกษานอก สถานที่	29

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นเรื่องที่จำเป็นสำหรับมนุษย์และสังคม เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง หากมนุษย์ไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่อนาคตแล้ว ชีวิตมนุษย์ก็จะต้องเริ่มต้นจากจุดศูนย์ อยู่เสมอไป (พนัส หันนาคินทร์ 2521 : 9) ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นพื้นฐานให้แก่ประชาชนแต่ละรุ่นในการพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ ตลอดจนถึงการสร้างความเจริญของบุคคลทั้งในด้านการกาย จิตใจ และสติปัญญา (ลีปพนธ์ เกตุทัต 2522 : 10) วิชาสังคมศึกษานับเป็นวิชาหนึ่งที่ช่วยพัฒนาคุณสมบัติของพลเมืองเป็นอย่างมาก เพราะวิชาสังคมศึกษากล่าวถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสถาบันทางการเมือง มนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม จึงกล่าวได้ว่าเป็นวิชาที่จะช่วยพัฒนาคุณสมบัติของพลเมืองให้ประสิทธิภาพได้ (ประนอม เกษชัย 2521 : 2)

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้มีแผนที่จะพัฒนาคุณภาพของประชากรแต่ละท้องถิ่นไว้ พอสรุปใจความได้ว่า รัฐจะใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสังคมโดยมุ่งกระจายการศึกษาออกไปสู่ส่วนภูมิภาคอย่างกว้างขวาง และในขณะเดียวกันก็เน้นความสำคัญของชนบทมากขึ้น ซึ่งสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายของมหาวิทยาลัยศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่โลกลาวไว้ในข้อที่ 6 ว่า เพื่อให้เกิดความรักและความผูกพันกับท้องถิ่นของตนให้รู้จักบำรุงรักษาสภาพแวดล้อม และสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ท้องถิ่นตลอดจนส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย (กระทรวงศึกษาธิการ 2521 : 65) แต่ในการที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้น บุคคลจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อชุมชนของตนเองเป็นพื้นฐานเบื้องต้นเสียก่อน ดังนั้นการสร้างทัศนคติที่ดีให้เกิดขึ้น

ในตัวบุคคล จึงเป็นความจำเป็นอันสำคัญยิ่ง และการที่บุคคลจะมีทัศนคติต่อสิ่งใดไปในทางที่ถูกต้องได้ก็ต่อเมื่อได้มีประสบการณ์ต่อสิ่งนั้น ๆ มาก่อน ดังนั้นรูปแบบของการสอนสังคมศึกษา เพื่อเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อชุมชนจึงควรสอนให้ผ่านประสบการณ์ตรงให้มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้สัมผัสกับสิ่งแวดล้อมในสังคมของเขาอย่างใกล้ชิด และในสภาพที่เป็นจริง (สนธิศ สุธิตานนท์ 2528 : 76) ซึ่งก็สอดคล้องกับทฤษฎีของการสร้างเสริมทัศนคติที่กล่าวว่า "การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประสบการณ์ตรงจะเป็นแนวทางให้เกิดความเปลี่ยนแปลงด้านความคิดและสร้างเสริมทัศนคติอย่างเห็นได้ชัด" (ฉวี วิชญเนติชัย 2524 : 118) จากสภาพปัญหาคงกล่าวข้างต้นจึงมีผู้พยายามหาวิธีสอนแบบต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การศึกษานอกสถานที่เป็นการสอนแบบหนึ่งที่สนองความต้องการทางด้านนี้ได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะบางครั้งสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมในโรงเรียนไม่อำนวยให้เกิดการเรียนรู้ที่สำคัญบางเรื่อง ครูอาจจะนำผู้เรียนออกไปนอกโรงเรียนเพื่อศึกษาสังเกตในสถานที่ต่าง ๆ การเรียนภายนอกห้องเรียนในลักษณะดังกล่าวเรียกว่า การศึกษานอกสถานที่ (กาญจนา เกียรติประวัติ 2524 : 96) ซึ่งให้ประโยชน์แก่นักเรียนในทางความรู้ และส่งเสริมประสบการณ์โดยตรงให้แก่ นักเรียน ทำให้นักเรียนมีความเฉลียวฉลาด มองเห็นสภาพที่แท้จริงของสถานที่ต่าง ๆ อันจะก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีงามต่อบ้านเกิดเมืองนอนของตน ก่อให้เกิดความสามัคคีกลมเกลียวเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการประกอบกิจการงานต่าง ๆ ต่อไปในอนาคต ซึ่งจะเป็นการสร้างอนาคตของชนให้ก้าวหน้าสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างราบรื่นและเป็นพลเมืองดีของชาติ

นอกจากนี้การศึกษานอกสถานที่ยังเป็นการสอนที่เปิดโอกาสให้ครูได้ศึกษาความรู้ไปพร้อม ๆ กับเด็ก เป็นการตัดปัญหาความน่าเบื่อหน่ายที่เกิดจากการสอนในห้องเรียนที่เรียนด้วยตำราเพียงอย่างเดียว ทั้งในค่านักครูผู้สอนและเด็กนักเรียน อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะทางสังคม ทั้งนี้เพราะแหล่งความรู้ในห้องเรียนนั้น

สามารถที่จะใช้อำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนได้ดีกว่าการได้รับฟังคำอธิบาย
จากครูสอนภายในห้องเรียนแต่เพียงอย่างเดียว (เฉลิม มลิลา 2523 : 166)
ดังนั้นการเรียนการสอนในวิชาสังคมศึกษา หน่วย "ประชากรและสิ่งแวดล้อม"
จึงควรเป็นเนื้อหาที่สอน โดยการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ ทั้งนี้เพราะเนื้อหาดังกล่าว
เป็นเรื่องราวของท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก การจัดประสบการณ์ในเนื้อหาจึงเป็นสิ่งที่
สมควรจะกระทำเป็นอย่างยิ่ง

ความมุ่งหมายของการค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียน
วิชาสังคมศึกษาคด้วยวิธีสอนแบบศึกษานอกสถานที่กับการสอนตามคู่มือครู
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติที่มีต่อชุมชนของนักเรียนที่เรียนวิชา
สังคมศึกษาคด้วยวิธีสอนแบบศึกษานอกสถานที่กับการสอนตามคู่มือครู
3. เพื่อศึกษาพัฒนาการในด้านการเรียนรู้ในเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
และทัศนคติที่มีต่อชุมชนจากการสอนแบบศึกษานอกสถานที่กับการสอนตามคู่มือครู

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นแนวทางที่จะทำให้นักเรียนรู้จักวิธีการ
ในการแสวงหาความรู้ เมื่อตัวนักเรียนเกิดปัญหาหรือต้องการแสวงหาข้อเท็จจริง
เพิ่มเติม
2. ผลการศึกษาค้นคว้าจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอน
วิชาสังคมศึกษา และทำให้เนื้อหาของวิชามีความหมายในเชิงปฏิบัติมากขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านทุ่งนาวิทยา อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 142 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า เป็นนักเรียนชาย - หญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2528 โรงเรียนบ้านทุ่งนาวิทยา อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 68 คน เป็นกลุ่มทดลอง 34 คน กลุ่มควบคุม 34 คน

3. เนื้อหาที่นำมาใช้ในการทดลอง

เป็นเนื้อหาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 มีขอบเขตเฉพาะ "ประชากรและสิ่งแวดล้อม"

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองสอน

ดำเนินการทดลองสอนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2527 ใช้เวลาในการสอน กลุ่มละ 13 คาบ คาบละ 50 นาที

5. ตัวแปรที่จะศึกษา

5.1 ตัวแปรอิสระ

5.1.1 การสอนแบบศึกษานอกสถานที่

5.1.2 การสอนตามคู่มือการสอนสังคมศึกษาของกรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ

5.2 ตัวแปรตาม

5.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคม

5.2.2 ทักษะสังคมชุมชน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การสอนแบบศึกษานอกสถานที่ หมายถึง การสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียน
ได้เรียนโดยผ่านประสบการณ์ตรงในสถานการณ์ที่เป็นจริง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1.1 ขั้นตอนโครงการ

1.1.1 คัดเลือกเนื้อหาที่เหมาะสม ซึ่งจะเป็นเนื้อหา
ที่เป็นหน่วยใหญ่พอสมควร

1.1.2 นำเนื้อหาที่เป็นหน่วยใหญ่มาแบ่งออกเป็นหน่วยย่อย ๆ
เพื่อกำหนดสถานที่ที่จะไป

1.1.3 เกณฑ์ในการพิจารณาสถานที่ที่จะไปมีดังนี้

- ต้องตรงกับจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน
- เหมาะสมกับความสนใจตามวัยของนักเรียน
- สอดคล้องกับประสบการณ์เดิมของเด็ก
- มีระยะทางไม่ห่างจากโรงเรียนมากนัก
- เจ้าของสถานที่ให้ความร่วมมือและมีความเข้าใจ

ต่อจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน

1.2 ขั้นตั้งจุดประสงค์

1.2.1 ศึกษาจุดประสงค์ของหมวดวิชาสังคมศึกษา
และจุดประสงค์ของรายวิชาสังคมศึกษา

1.2.2 กำหนดจุดประสงค์ของการไปยังสถานปฏิบัติการต่าง ๆ
โดยยึดเอาจุดประสงค์ของหมวดวิชาและรายวิชาเป็นหลัก

1.2.3 ประชุมนักเรียนเพื่อชี้แจงเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของ
การไปศึกษานอกสถานที่และจุดประสงค์ของการไปศึกษาที่สถานปฏิบัติการในแต่ละครั้ง

1.2.4 ชี้แจงวิธีการปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของแต่ละ
สถานปฏิบัติการ

1.3 ขั้นเตรียมการ

1.3.1 แบ่งเด็กนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ประมาณกลุ่มละ

5 – 6 คน

1.3.2 ให้เด็กแต่ละกลุ่มเลือกหัวหน้า เลขาฯ ของกลุ่มตน

1.3.3 ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มมารับปัญหาจากครู โดยที่แต่ละกลุ่มจะได้รับปัญหาไม่เหมือนกัน

1.3.4 นักเรียนแต่ละกลุ่มประชุมกันเพื่อวางแผนในการทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

1.4 ขั้นไปศึกษา

1.4.1 การศึกษาหาความรู้ในแต่ละสถานปฏิบัติการของนักเรียน ครูจะเป็นผู้ควบคุมดูแลและให้คำปรึกษา

1.4.2 หัวหน้ากลุ่มแต่ละกลุ่มจะรับผิดชอบดูแลกลุ่มของตน

1.4.3 เมื่อเดินทางไปถึงสถานปฏิบัติการแล้ว นักเรียนแต่ละกลุ่มจะแยกย้ายกันไปแสวงหาคำตอบจากปัญหาที่กำหนดให้ตามวิธีการของกลุ่มตน

1.5 ขั้นประเมินผล จะแบ่งออกเป็น 2 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 จะประเมินผลทันทีที่จบการเรียนรู้ในแต่ละสถานปฏิบัติการ โดยจะกระทำในลักษณะให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาอภิปรายหน้าชั้น ในหัวข้อดังนี้

- ปัญหาที่กลุ่มตนได้รับ
- วิธีการแสวงหาคำตอบ
- คำตอบที่กลุ่มตนเองหามาได้

ระยะที่ 2 ครูผู้สอนจะประเมินคำตอบของนักเรียนทุกกลุ่มว่าถูกต้องมากน้อยเพียงใด และนำคำตอบเหล่านั้นมาสรุปรวมอีกครั้งหนึ่งพร้อมกับประเมินผลในขั้นสุดท้ายโดยอาจจัดในรูปแบบต่อไปนี้

- จักรณทรรศการเกี่ยวกับความรู้ที่ได้จากสถานประกอบการนั้น ๆ
- ทดสอบรายบุคคล
- ทำรายงานเป็นกลุ่ม

2. การสอนตามคู่มือการสอนวิชาสังคมศึกษา หมายถึง การจัดการเรียน การสอนตามคู่มือการสอนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรมัธยมศึกษา ตอนต้น พุทธศักราช 2521 เป็นหลัก ซึ่งจะใช้วิธีสอนโดยการอธิบาย อภิปราย ชักถาม ทำแบบฝึกหัด หรือกิจกรรมอื่น ๆ ตามความเหมาะสม เป็นต้น โดยมี ลำดับขั้นการเรียนรู้ดังนี้

2.1 สร้างความสนใจ คือการทำให้นักเรียนเกิดความสนใจจดจ่อ ในบทเรียน ในชั้นนี้อาจจะพูดเล่า สนทนา ชักถาม หรือใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ

2.2 แจงจุดประสงค์ เป็นการให้นักเรียนรับรู้จุดหมายปลายทาง หรือเป้าหมายของการเรียนการสอนในบทเรียนว่า นักเรียนจะได้ความรู้อะไร เพิ่มขึ้น หรือได้ทราบว่าครูจะให้อะไรแก่นักเรียนในบทเรียนนี้

2.3 การเร้าให้นักเรียนระลึกถึงพื้นฐานที่จำเป็นมาใช้ โดยกระตุ้น ให้นักเรียนแสดงออกให้เห็นว่า ความสามารถหรือประสบการณ์พื้นฐานของนักเรียน จะนำไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้ที่นักเรียนพร้อมหรือมีมากน้อยเพียงใด ครูอาจใช้ วิธีซักถาม สนทนา หรือให้นักเรียนปฏิบัติ

2.4 เสนอสิ่งกระตุ้น เป็นการเริ่มกิจกรรมของบทเรียนใหม่โดยใช้ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ประกอบการพูด อธิบาย ชักถาม หรือการจัดให้นักเรียนได้ กระทำกิจกรรมโดยครูยึดจุดประสงค์นำทางเป็นหลัก

2.5 ใ้แนวการเรียนรู้ เป็นการแนะแนวทางหรือนำทางให้ นักเรียนสามารถทำกิจกรรมด้วยตนเอง ครูอาจจะแนะนำวิธีกระทำการกิจกรรม แนะนำแหล่งค้นคว้า โดยการใช้คำถามเป็นการนำทางหรือให้แนวไปคิดเอง

2.6 ลงมือปฏิบัติ ใ้ให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง โดยใ้ให้นักเรียนได้แสดงพฤติกรรมตามจุดประสงค์

2.7 การให้ข้อมูลย้อนกลับ เป็นการแสดงให้เห็นว่า ผลการปฏิบัติกิจกรรมหรือพฤติกรรมที่นักเรียนได้แสดงออกมานั้นได้รับผลสำเร็จ หรือมีปัญหาอย่างไรหรือไม่ ครูแสดงออกด้วยการให้คำชมเชย คำแนะนำ รวมทั้งการแสดงความยินดีในผลงานหรือการกระทำของนักเรียน

2.8 ประเมินพฤติกรรม เป็นการวัดและประเมินว่า พฤติกรรมหรือ ผลงานที่นักเรียนทำนั้นได้ผลตามจุดประสงค์ของการ เรียนรู้ของบทเรียนนั้นเพียงใด โดยใช้เครื่องมือที่เหมาะสมเพื่อจะได้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอน ในบทเรียนนี้

2.9 ส่งเสริมความแม่นยำและการถ่ายโอนความรู้ เป็นการสรุปว่า ทบทวนบทเรียนที่ผ่านมา เพื่อให้ นักเรียนมีพฤติกรรมหรือการเรียนรู้ที่พึงแน่นขึ้น อาจทำได้ โดยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหรือการให้ทำกิจกรรมเพิ่มรวมทั้งการบ้าน

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ความสามารถของนักเรียน ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง ประชากรและสิ่งแวดล้อม ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังกล่าวจะออกมาในรูปของคะแนนที่ได้จากการตอบแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง นักเรียนที่ได้คะแนนมากถือว่ามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง นักเรียนที่ได้คะแนนต่ำถือว่ามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

4. ทักษะ หมายถึง ความรู้ลึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งอาจจะแสดงออกมาในลักษณะ

4.1 ทักษะที่ดีหรือทัศนคติทางบวก (Positive Attitude)
ได้แก่ การแสดงออกในลักษณะที่พึงพอใจ เห็นด้วย

4.2 ทักษะที่ไม่ดีหรือทัศนคติทางลบ (Negative Attitude)
ได้แก่ การแสดงออกในลักษณะที่ไม่พึงพอใจ ไม่เห็นด้วย

4.3 ทักษะแบบกลาง ๆ (Indifferent Attitude)
ได้แก่ การแสดงออกในลักษณะที่เฉย ๆ ไม่ถึงกับชอบหรือเกลียด

5. ทักษะการคิดของชุมชน หมายถึง ความรู้สึกของนักเรียนต่อชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ในด้านประชากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชนนั้น ๆ โดยวัดได้จากคะแนนที่นักเรียนตอบแบบสอบถามวัดทัศนคติที่มีต่อชุมชน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างจากนักเรียนที่เรียนตามคู่มือครู
2. นักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ที่มีทัศนคติต่อชุมชนแตกต่างจากนักเรียนที่เรียนตามคู่มือครู
3. นักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ที่มีผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
4. นักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามคู่มือครูมีผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
5. นักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ที่มีทัศนคติต่อชุมชนหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
6. นักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามคู่มือครูมีทัศนคติต่อชุมชนหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยจะเสนอเนื้อหาตามลำดับดังต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกสถานที่
2. ขั้นตอนการสอนแบบศึกษานอกสถานที่
3. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกสถานที่
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ
5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกสถานที่ (Field Trips)

วัตถุประสงค์ที่สำคัญของวิชาสังคมศึกษาประการหนึ่งคือ เพื่อให้นักเรียนเกิดความรัก ความผูกพันกับท้องถิ่นของตน และเพื่อเสริมสร้างบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบและความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในชุมชน ในประเทศ และในประชาคมโลก (กระทรวงศึกษาธิการ 2524 : 199) นั่นก็คือ วิชาสังคมศึกษามีหน้าที่ที่ต้องการให้นักเรียนเข้าใจโลกที่เขาอาศัยอยู่นั่นเอง และการจัดการเรียนการสอนในวิชาสังคมศึกษา โดยใช้การศึกษานอกสถานที่เป็นกิจกรรมในบทเรียน จะสามารถช่วยให้วัตถุประสงค์ดังกล่าวสัมฤทธิ์ผลได้อย่างดี ทั้งนี้เพราะในชุมชนไม่ว่าจะแห่งใดก็ตาม ย่อมมีแหล่งทรัพยากรที่เอื้อประโยชน์ต่อการศึกษา และหากได้พิจารณากันให้ดีแล้ว จะเห็นความจริงในแง่ที่ว่าทรัพยากรชุมชนเปรียบเสมือนห้องปฏิบัติการทางสังคมศึกษาที่ดีที่สุด (สุนิสา สุจิตานนท์ 2528 : 70)

การศึกษานอกสถานที่ (Field Trips) หมายถึง การพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่เรียนเพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียน เป็นการนำชุมชนกับนักเรียนเข้ามาเกี่ยวข้องกัน การศึกษานอกสถานที่เป็นการใช้

แหล่งวัสดุจริง ที่ครูและนักเรียนสามารถศึกษาและก่อให้เกิดความรู้และประสบการณ์ที่เป็นจริงได้มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับภูมิประเทศ แหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ประวัติความเป็นมา เป็นต้น การพาไปศึกษานอกสถานที่จะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับประโยชน์เกี่ยวกับการพัฒนาทัศนสังคม ให้รู้จักความรับผิดชอบต่อชุมชนของตนเอง และส่งเสริมการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี (อัญชลี เกรมฐเสถียร 2526 : 35) และได้มีผู้กล่าวถึงการศึกษานอกสถานที่ในลักษณะต่าง ๆ กัน ดังนี้

กาญจนา เกียรติประวัติ (กาญจนา เกียรติประวัติ 2524 : 96) ได้กล่าวว่า บางครั้งสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมในโรงเรียนไม่อำนวยให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีสำหรับบางเรื่องอาจจะนำผู้เรียนออกไปนอกโรงเรียนเพื่อศึกษาสงเกตในสถานที่ต่าง ๆ การเรียนภายนอกห้องเรียนในลักษณะดังกล่าวนี้เรียกว่า การศึกษานอกสถานที่ (Field Trips) ซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมที่มีคุณค่ามากอย่างหนึ่งในโปรแกรมการศึกษา

วิพนธ์ สุขปริณี (นิพนธ์ สุขปริณี 2518 : 69) ได้กล่าวว่า การศึกษานอกสถานที่ หมายถึง การพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ที่เรียน เพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียน เป็นการมาชุมนุมกับโรงเรียนเข้ามาเกี่ยวข้องกัน

อัญชลี เกรมฐเสถียร (อัญชลี เกรมฐเสถียร 2526 : 35) ได้กล่าวว่า การศึกษานอกสถานที่เป็นการใช้แหล่งวัสดุจริง มีครูและนักเรียนสามารถศึกษาและก่อให้เกิดความรู้และประสบการณ์ที่เป็นจริงได้มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับภูมิประเทศ แหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ประวัติความเป็นมา

สุนิสิต สุขจิตานนท์ (สุนิสิต สุขจิตานนท์ 2526 : 71) ได้กล่าวว่า "ชุมชนนับว่ามีประโยชน์และคุณค่าอย่างมากที่ครูสอนสังคมศึกษา และนักเรียนสามารถศึกษากิจกรรมของมนุษยชาติได้อย่างดี ครูไม่จำเป็นต้องสร้างหรือสืบเปลี่ยนกับทรัพยากรทางการศึกษานี้เสีย เพราะชุมชนมีอยู่พร้อมแล้วครูจึงต้องรู้จักวิธีการนำทรัพยากรชุมชนมาเป็นแหล่งพัฒนาการสอนสังคมศึกษาให้ถูกวิธีและให้เกิดประโยชน์มากที่สุดเท่าที่จะทำได้"

อูทัย บุญประเสริฐ มีความเห็นว่า การศึกษานอกสถานที่ที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ตรงจากการศึกษา โดยการสังเกตสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง สังเกตสภาพการเกิดขึ้นอย่างแท้จริง ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ประสบการณ์ได้อย่างแม่นยำ สิ่งที่ได้จากการสังเกตของผู้เรียนเป็นบทเรียนโดยตรง

เบาว์ค และ เกลอร์เมียร์ (Blount and Klausmeir. 1968 : 268 - 269) ได้กล่าวถึงการศึกษานอกสถานที่ว่า การศึกษานอกสถานที่ (Field Trip Method) เป็นวิธีสอนที่ดีที่สุดในหนึ่งของการศึกษาหาความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับภูมิศาสตร์ ธุรกิจ ประวัติศาสตร์ หน่วยงานราชการ และ ศิลปศึกษา นอกจากนี้การศึกษานอกสถานที่ยังเป็นการสร้างประสบการณ์ตรง (direct experience) ที่ทรงคุณค่าให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนอีกด้วย การศึกษานอกสถานที่เป็นวิธีการในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นการช่วยให้ชุมชนตระหนักถึงความจริงที่ว่า ชุมชนก็มีส่วนในการเสริมสร้างความรู้ให้แก่เด็กนักเรียนด้วย

แบรนด์ไวน์ (Brandwein. 1957 : 490) ได้กล่าวถึงการศึกษานอกสถานที่ว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นมากสำหรับการสอนวิทยาศาสตร์ เหตุผลก็คือการศึกษานอกสถานที่ของนักเรียนนั้นจะเป็นการช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ และช่วยให้นักเรียนได้พบเห็นสิ่งต่าง ๆ ซึ่งนักเรียนไม่สามารถจะหาได้หรือได้รับจากในห้องเรียน

ฮอลิเวย์ (Haliway. 1953 : 42) ได้กล่าวว่า การศึกษานอกสถานที่เป็นวิธีสอนที่ดีและมีประสิทธิภาพมากที่สุดวิธีหนึ่ง และการสอนในลักษณะนี้จะใช้สอนได้ผลดีในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์

วอนด์ เฮเคนส์ และคนอื่น ๆ (Von Haden and other. 1971 : 79) ได้กล่าวว่า วิธีการที่ดีที่สุดในการที่จะเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับโลกของสังคมให้เกิดขึ้นในตัวเด็กคือ การเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์ตรง (direct learning experience)

เลียวโอนาร์ค และคนอื่น ๆ (Leonard and other. 1972 : 539) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนว่า โรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาควรที่จะสัมพันธ์กับชุมชนให้มากขึ้นนั้น หมายถึง โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาสมัยใหม่จะต้องนำนักเรียนออกไปสู่ชุมชนและในขณะเดียวกันก็ต้องพยายามนำชุมชนเข้าสู่โรงเรียนด้วย การนำนักเรียนออกไปสู่ชุมชนอาจทำอยู่ในรูปของการจัดโปรแกรมการฝึกงานต่าง ๆ และการนำชุมชนเข้าสู่โรงเรียนอาจทำให้รูปของการเชิญวิทยากรที่มีความรู้เฉพาะสาขา เป็นต้น

บอร์จ (Borge. 1966 : 73) ได้กล่าวว่า การสอนโดยให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงในสถานการณ์ต่าง ๆ จะให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการเรียนการสอนโดยวิธีปกติธรรมดา และใช้ได้ผลดีมากสำหรับการเรียนการสอนในวิชาสังคมศึกษา

จากความเห็นของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า การศึกษานอกสถานที่ (Field Trips) ช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้จากแหล่งข้อมูลที่เป็นจริง และยังช่วยให้การเรียนการสอนสังคมศึกษาเต็มไปด้วยความมีชีวิตชีวา ไม่เป็นวิชาที่น่าเบื่อหน่ายอีกต่อไป เพราะสามารถทำให้นักเรียนเห็นว่า วิชาดังกล่าวมีความหมายและมีคุณค่าแก่นักเรียนอันจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนทางชีวิต ตลอดจนการแก้ปัญหาทางสังคมที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วย

ตามปกติแล้วการจัดทัศนศึกษาเป็นสิ่งทีครูทุกคนนึกถึงเป็นวิธีการแรก และก็เป็นที่ยอมรับกันมากในหมู่วิทยากรสังคมศึกษา (สุวิสิศ สุขิตานนท์ 2528 : 75) เพราะช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ของนักเรียน ให้หูตากว้างไกลได้อย่างดี ครูสังคมศึกษาสามารถเลือกวิธีการนี้ในการศึกษาชุมชนได้ดีที่สุดเช่นกัน การศึกษานอกสถานที่จะช่วยให้การเรียนการสอนมีคุณค่ามาก จะต้องได้ทั้งความสนุกสนานเพลิดเพลินพอ ๆ กับได้ประสบการณ์ทางการศึกษาหาความรู้ไปพร้อม ๆ กัน และการใช้ "แหล่งทรัพยากรชุมชน" เป็นเสมือนห้องปฏิบัติการทางสังคม ก็สามารถช่วยให้วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนสัมฤทธิ์ผลได้อย่างดี (กระทรวงศึกษาธิการ 2521 : 72)

✓ ตัวอย่างของการศึกษานอกสถานที่ (สุโท เจริญสุข 2515 : 263 - 264)

- ✓ 1. การนำเด็กไปเรียนเรื่องพืชในสวนครัวหรือสวนดอกไม้ของโรงเรียน
2. พาเด็กไปศึกษาเรื่องผลไม้ในสวนผลไม้ของเอกชน
3. พาไปเที่ยวสถานที่สำคัญ ๆ ของทางราชการในทางประวัติศาสตร์
4. เที่ยวชมพิพิธภัณฑ์แห่งชาติ หรือพิพิธภัณฑ์ของจังหวัด
5. จัดการสำรวจชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่
6. การเดินทางไปทางจังหวัด เพื่อชมกิจการเพื่อการศึกษาทั้งในหลักสูตร

และนอกหลักสูตร

- ✓ 7. การเดินทางไกล
- ✓ 8. การตั้งค่ายพักแรม

จากตัวอย่างทั้งหมดนี้กล่าวได้ว่า เป็นกิจกรรมที่จะก่อให้เกิดความรู้กับเด็กได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้การศึกษานอกสถานที่ยังก่อให้เกิดผลพลอยได้ในหลาย ๆ ด้านที่สัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ เช่น สัมพันธ์กับวิชาวิทยาศาสตร์ในเรื่องที่เกี่ยวกับธรรมชาติศึกษา ยกตัวอย่างเช่น

1. เกี่ยวกับความรู้ทางค่านภูมิอากาศ
 - เรื่องลม, เรื่องเมฆ
 - ความสัมพันธ์ของดินฟ้าอากาศกับสิ่งมีชีวิต
2. เรื่องแร่ธาตุต่าง ๆ
3. เรื่องภูมิประเทศ
4. เรื่องน้ำ เช่น ฝน, ลำธาร, ทะเลสาบ เป็นต้น
5. สิ่งมีชีวิต เช่น พืช, แมลง, นก เป็นต้น

✓ อุปสรรคในการจัดการศึกษานอกสถานที่ (มนตรี แยมกสิกร 2525 : 166)

1. การศึกษานอกสถานที่ สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงทั้งเงินและเวลา
2. ปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัยในการเดินทาง

3. บางครั้งการไปชมสถานที่ที่ไม่ตรงกับจุดมุ่งหมาย
4. เวลาที่ใช้ในการศึกษาอาจจะพบกระเทือนถึงการเรียนการสอนในวิชาอื่น
5. ปัญหาในการควบคุมระเบียบวินัย

ข้อดีของการจัดการศึกษานอกสถานที่

1. การศึกษานอกสถานที่ ช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนการสอนกับชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน และชีวิตประจำวันของเด็ก เด็กสามารถนำความรู้จากโรงเรียนมาใช้กับชุมชนในชีวิตจริงที่ตนอาศัยอยู่ อันเป็นพื้นฐานสำหรับกิจกรรมเสริมหลักสูตรของนักเรียน ทุกโรงเรียนและทุกระดับชั้น
2. ช่วยให้ครูและนักเรียนมีความรู้เรื่องชุมชน และสามารถนำความรู้ที่ได้จากชุมชนมาใช้เป็นประโยชน์ในห้องเรียน และช่วยปรับปรุงประสิทธิภาพของการเรียนการสอนให้ดีขึ้น
3. ช่วยแก้ปัญหาสำหรับครูใหม่ เกี่ยวกับการขาดแคลนแหล่งความรู้และอุปกรณ์การสอน
4. การศึกษานอกสถานที่ช่วยให้เด็กเรียนสนุกสนานน่าสนใจ เพราะเด็กได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน
5. การศึกษานอกสถานที่ช่วยแก้ปัญหาบางอย่างที่เกิดขึ้นในห้องเรียน และยังทำให้เกิดปัญหาใหม่อันจะมีผลต่อการจัดการประถมศึกษาอื่น ๆ ตามมา
6. ชุมชนช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่เด็กและครู เพราะนักเรียนสามารถนำความรู้จากชุมชนกลับมาเข้าชั้นเรียนเพื่ออภิปราย ทดสอบ การพบทวนกันได้อีกต่อไป
7. ช่วยให้นักเรียนมีความหมายและสมบูรณ์ เพราะเด็กได้เห็นสภาพจริง

ขั้นตอนของการสอนแบบศึกษานอกสถานที่

ได้นักวิชาการหลายท่านได้ให้ลำดับขั้นตอนของการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ไว้ดังนี้

นอมฤติ จงพยุหะ (นอมฤติ จงพยุหะ 2517 : 17) ได้แบ่งลำดับ

ขั้นตอนของการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ออกเป็น 3 ขั้นตอนด้วยกัน คือ

1. ขั้นเตรียมตัว
2. ขั้นไปศึกษานอกสถานที่
3. ขั้นสรุปและประเมินผล

ในส่วนของการสรุปผลนั้น นอมฤติ ได้แนะนำวิธีไว้ดังนี้ คือ

1. ให้นักเรียนออกมาเล่าหรืออภิปรายหน้าชั้น หรือจัดนิทรรศการ
2. ให้นักเรียนเขียนรายงานการไปศึกษานอกสถานที่
3. ครูตรวจรายงานที่เขียน
4. ครูสังเกตพฤติกรรมนักเรียน ขณะไปศึกษานอกสถานที่และการรายงาน

หน้าชั้น

โดยสรุปการสอนวิทยาศาสตร์ด้วยวิธีนี้ จะช่วยให้นักเรียนได้มีการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้เห็นวัตถุที่เป็นจริง เป็นกระบวนการ การทำงานซึ่งล้วนแต่เป็นประสบการณ์ตรงทั้งสิ้น

นิพนธ์ สุขบริดี (นิพนธ์ สุขบริดี 2525 : 70 - 71) ได้แบ่งขั้นตอนของการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การเตรียมการขั้นต้น

1.1 การเตรียมการขั้นต้น หมายถึง การวางแผนการไปศึกษานอกสถานที่ของครูและนักเรียน เมื่อนักเรียนมีปัญหาที่หาคำตอบในห้องเรียนไม่ได้ จำเป็นต้องออกไปศึกษานอกห้องเรียน ครูจะต้องหาข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ที่จะพานักเรียนไปศึกษา อาจให้นักเรียนคิดต่อกับสถานที่ที่จะไป นัดหมายเจ้าหน้าที่

ของสถานที่นั้นให้เรียบร้อย ขออนุญาตนั่งกับบิดาหรือครูใหญ่ และทำหนังสือขออนุญาตจากผู้ปกครองของเด็กถ้าจำเป็นเตรียมคำแนะนำตรวจสอบสถานที่ที่อาจต้องหยุดพักระหว่างทาง เช่น ความสะดวกเกี่ยวกับห้องน้ำ หรือความช่วยเหลือที่อาจต้องใช้

1.2 ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับความรู้ที่จะได้จากการไปศึกษานอกสถานที่เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน อภิปรายถึงจุดประสงค์ของการเดินทาง และเขียนเป็นรายงานไว้เพื่อชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจถึงจุดประสงค์นั้น นอกจากนี้ควรอภิปรายถึงสิ่งที่ต้องกระทำในการไปศึกษานอกสถานที่ครั้งนี้ เช่น การแต่งกาย ความประพฤติ และข้อปฏิบัติระหว่างเดินทาง เป็นต้น

1.3 เตรียมนักเรียนเพื่อทำหน้าที่จดบันทึกคำถามเจ้าหน้าที่เพื่อนำกลับมาใช้เป็นประโยชน์ในห้องเรียน

1.4 ก่อนจะออกไปศึกษานอกสถานที่ ควรได้เรียนจากวัสดุอื่นเพื่อสร้างประสบการณ์ให้แก่เด็กก่อน เช่น ให้การศึกษาจากภาพยนตร์ สไลด์ फिल्मสตริป หรือรูปภาพที่เกี่ยวข้องกับสถานที่หรือสิ่งที่จะพาเด็กไปศึกษา

2. ระหว่างดำเนินการศึกษา

ระหว่างดำเนินการศึกษานอกสถานที่ ควรมีเจ้าหน้าที่แนะนำชม มีผู้จดบันทึกและซักถามเจ้าหน้าที่ที่นำชมสถานที่นั้น คำถามเหล่านี้ควรเป็นคำถามที่นักเรียนมีปัญห และไม่สามารถหาคำตอบในขณะที่เรียนได้ รวมทั้งปัญหาอื่น ๆ ที่เด็กสนใจ ขณะดำเนินการศึกษานอกสถานที่ ควรฟังคำอธิบายอย่างตั้งใจ อาจแบ่งกลุ่มเข้าชมเพื่อให้ศึกษาสิ่งต่าง ๆ ได้ทั่วถึง และอาจมีการบันทึกภาพเพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ในการเรียน เมื่อกลับมาถึงห้องเรียนแล้ว

3. กิจกรรมติดตามผล

3.1 เมื่อกลับถึงโรงเรียน ครูและนักเรียนควรร่วมกันอภิปรายถึงความรู้และปัญหาต่าง ๆ ที่ได้ประสบมา และประเมินผลการไปศึกษานอกสถานที่ครั้งนี้ด้วย การประเมินผลนั้นให้ประเมินผลทั้งก่อนไปและหลังไป เพราะการเตรียมการก่อนไปย่อมมีความสำคัญพอ ๆ กับการประเมินผลหลังจากการไปศึกษามาแล้ว

3.2 จัดกิจกรรมติดตามหลังจากอภิปรายประเมินผลแล้ว

เก็บบางกอนอาจมีสิ่งที่น่าสนใจและปัญหาบางอย่าง ครูอาจช่วยได้โดยจัดให้มีกิจกรรม เช่น จัดป้ายนิเทศ ทำรายงานหรือจัดแสดง ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น

มนตรี แยมกสิกร (มนตรี แยมกสิกร 2525 : 165 - 168)

ได้วางขั้นตอนของการสอนแบบที่กษานอกสถานที่ไว้ 3 ขั้นตอน

1. ขั้นเตรียมการ

1.1 พิจารณาสถานที่ที่จะไปศึกษา

1.2 เตรียมการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ที่จะไปศึกษา

1.2.1 สืบหาเส้นทางว่าจะใช้เวลานานเท่าไร

1.2.2 การนัดหมายกับเจ้าของสถานที่

1.2.3 แจกแจงจุดมุ่งหมายขอไปศึกษานอกสถานที่แก่หน่วยงาน

ที่จะไปศึกษา

1.2.4 เตรียมยานพาหนะ

1.2.5 พิจารณาปัญหาเกี่ยวกับเรื่องฤดูกาล ค่าใช้จ่าย

1.3 เตรียมตัวครู

1.3.1 ครูควรไปดูสถานที่นั้น ๆ ล่วงหน้า

1.3.2 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา ความระเบียบของ
กระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่

1.3.3 ขออนุญาตผู้ปกครองนักเรียนทุกคน โดยให้กระทำ
เป็นลายลักษณ์อักษร

1.3.4 ครูจัดเตรียมเอกสาร คู่มือประกอบการไปศึกษา
นอกสถานที่

1.3.5 ครูต้องสอบพื้นฐานหรือประวัติความสำคัญตลอดจน
จุดมุ่งหมายของการไปศึกษานอกสถานที่แก่นักเรียน

1.4 เตรียมตัวนักเรียน (ปฐมนิเทศ)

1.4.1 นักเรียนทุกคนควรได้ทราบประวัติความเป็นมา และความรู้พื้นฐานที่จำเป็น สำหรับการไปศึกษา ณ สถานที่นั้น ๆ ก่อน

1.4.2 นักเรียนทุกคนควรทราบจุดมุ่งหมาย และประเด็น ปัญหาที่นักเรียนต้องการหาคำตอบจากการไปศึกษา

1.4.3 นักเรียนต้องเตรียมอุปกรณ์การศึกษาให้พร้อม

1.4.4 ชี้แจงระเบียบวินัยระหว่างการเดินทางและ การเข้าศึกษา

2. ขั้นตอนการไปศึกษา

2.1 ควรนำเอกสาร คู่มือประกอบ และควรมีนักดูเทศก์แนะนำ ระหว่างทาง

2.2 ควรนำเจ้าหน้าที่บรรยายประกอบการชม

2.3 ควรพยายามผูกสัมพันธ์อันดีกับหน่วยงานที่ไปศึกษา

2.4 ครูต้องคอยกำกับดูแลในเรื่องวินัยและความเรียบร้อย

2.5 ต้องขอบคุณหน่วยงานที่ไปศึกษาทุกคน

3. ขั้นตอนประเมินผล - ถักถามผล

3.1 เมื่อกลับถึงห้องเรียนควรจัดให้มีการอภิปรายทุกครั้ง

3.2 จัดให้มีการเขียนรายงานหรือตอบคำถามหรือเรียงความ

3.3 การประเมินผลการเตรียมการ

3.3.1 การพิจารณาเลือกสถานที่ เหมาะสมเพียงใด

3.3.2 มีการสำรวจเส้นทาง เวลาเดินทางก่อนหรือไม่

3.3.3 มีเอกสารประกอบการไปหรือไม่

3.3.4 มีการตั้งประเด็นคำถามให้นักเรียนหาคำตอบระหว่าง การไปศึกษาหรือไม่

3.3.5 มีการอภิปรายก่อนไปหรือไม่

3.3.6 วัตถุประสงค์ชัดเจนหรือไม่

3.4 การประเมินผลการไปศึกษา

- 3.4.1 วินัยก่อนไปหรือไม่
- 3.4.2 มีเจ้าหน้าที่บรรยายหรือไม่
- 3.4.3 นักเรียนมีการจดบันทึกหรือไม่
- 3.4.4 เป็นไปตามเวลาที่กำหนดไว้หรือไม่
- 3.4.5 เมื่อกลับจากการศึกษาแล้ว มีกิจกรรมต่อเนื่องจากการไปศึกษาหรือไม่

3.5 การประเมินผลที่ได้จากการไปศึกษานอกสถานที่

- 3.5.1 ครูสังเกตจากกิจกรรมต่อเนื่องหลังจากกลับจากไปศึกษานอกสถานที่
- 3.5.2 พิจารณาว่าผู้เรียนได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นหรือไม่เพียงใด

สุบัญญัติ กิตติวิสาร (สุบัญญัติ กิตติวิสาร 2528 : 37) ได้ให้ขั้นตอนของการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ไว้ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ การตั้งวัตถุประสงค์เป็นสิ่งสำคัญมาก จะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน จำกัดขอบข่ายของ Field Trips และ Tours ให้อยู่ในขอบเขตของจุดประสงค์ใหญ่ มีบ่อยครั้งที่เราจัด Field Trips และ Tours ให้มีกิจกรรมมากมายและมีเวลาเพียงจำกัดจนต้องตัดรายการสำคัญบางรายการออกไปที่ทิ้งไว้เกิน

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน ในการจัดแต่ละครั้งผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรจะได้มีการวางแผนร่วมกัน หรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้ด้วย ความสำเร็จของ Field Trips และ Tours ส่วนหนึ่งจะเกิดจากความร่วมมือร่วมใจกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง การได้กำหนดหน้าที่ให้แก่แต่ละฝ่ายมีส่วนร่วม จะทำให้งานมีความสำคัญมากขึ้น แต่ละคนก็จะเกิดความกระตือรือร้นในความรับผิดชอบของตน และก็จะพยายามทำงานให้ดีที่สุด

3. การเลือกจุดหมาย วัตถุประสงค์ของ Field Trips และ Tours จะมีส่วนหนึ่งในการกำหนดจุดหมายที่อาจเป็นไปได้เพียงอย่างเดียว จำนวนผู้ที่จะร่วมในกิจกรรมนี้ก็จะต้องเลือกให้เหมาะสมที่สุด และผู้จัดก็ควรจะทำให้ความสนใจถึงความสนใจของผู้ที่ไปร่วม Field Trips และ Tours โดยเลือกจุดหมายให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้ร่วมกิจกรรมให้มากที่สุด แล้วจัดลำดับก่อนหลังตามความจำเป็นของวัตถุประสงค์ และให้สอดคล้องกับเวลา โดยพิจารณาองค์ประกอบอื่น ๆ ด้วย เช่น การเดินทาง การจอดรถ และเส้นทางที่จะไป เป็นต้น

4. การจัดเตรียมการ บุคคลที่เป็นตัวแทนขององค์กร, หน่วยงาน ผู้จัด Field Trips และ Tours ได้กำหนดจุดหมายว่าจะไปเยี่ยมชม เยี่ยม ก็ควรจะได้มีส่วนร่วมในการวางแผน และจัดเตรียมสิ่งต่าง ๆ ไว้ให้พร้อม เพื่อไม่ให้เกิดความขลุกขลักเมื่อไปถึงจุดหมาย ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นมาก โรงงานอุตสาหกรรมหรือกิจการหลาย ๆ แห่ง จะต้องทำตามมาตรการหรือระเบียบของตน ซึ่งอาจจะต้องมีการเตรียมการรักษาความปลอดภัยด้วย ในด้านผู้จัดก็ต้องเตรียมการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามขั้นตอนเช่นเดียวกัน การศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลใด ๆ ก็ต้องปรึกษาร่วมกันว่าจะแก้ไขอย่างไร เพื่อให้ทุกอย่างเป็นไปตามแผนที่วางไว้

5. เวลา ในการจัดจะต้องกำหนดเวลาให้ชัดเจน จุดใดควรใช้เวลาเท่าไร ผู้จัดจะต้องควบคุมเวลาให้เป็นไปตามโปรแกรม สิ่งสำคัญคือจะต้องทำให้การเดินทางไปตามเส้นทางและถึงจุดหมายแต่ละแห่งตรงตามเวลาที่กำหนดไว้ เมื่อถึงเวลาก็ควรที่จะเริ่มตามเวลาและสิ้นสุดตามเวลา สิ่งที่ยุ้จัดควรคำนึงอยู่เสมอก็คือ ทุก ๆ ส่วนของ Field Trips และ Tours จะถูกกำหนดด้วยเวลา (carefully timed)

6. การขนส่ง (Transportation) ในการเดินทางเรามักใช้รถยนต์หรือรถไฟ ซึ่งก็ที่สุดสำหรับการเดินทางที่ต้องใช้เวลาาน ๆ ถ้าใช้รถยนต์ คนขับรถทุกคนควรจะไว้ใจในอนุญาติให้ขึ้นและมีประกันด้วย ไม่เพียง

แต่คนขับที่ไวใจไ้เท่านั้น ขวดยานพาหนะทุกชนิดที่ใช้ในการเดินทาง จะต้องได้รับการตรวจตรา ควบคุม เอาใจใส่เป็นอย่างดีด้วยในขณะที่เดินทาง ควรจะให้มีการสอนความรู้ไปด้วย ซึ่งจะต้องตกลงกับคนขับรถให้แน่นอนเกี่ยวกับความเร็วของการเดินทาง ระยะทางระหว่างที่รถแล่นในขบวน

จากขั้นตอนการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปออกมาเป็นขั้นตอนใหม่ของการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ไว้ดังนี้

ขั้นตอนของการสอนแบบศึกษานอกสถานที่

1. ขั้นตอนโครงการ

1.1 กัดเลือกเนื้อหาที่เหมาะสม ซึ่งจะ เป็นเนื้อหาที่เป็นหน่วยใหญ่พอสมควร

1.2 นำเนื้อหาที่เป็นหน่วยใหญ่มากแบ่งออกเป็นหน่วยย่อย ๆ เพื่อกำหนดสถานที่ที่จะไป

1.3 เสนอในการพิจารณาสถานที่ที่จะ ไปมีดังนี้

- ต้องตรงกับจุดมุ่งหมายของการ เรียนการสอน
- เหมาะสมกับความสนใจความวัยของนักเรียน
- สอดคล้องกับประสบการณ์เดิมของเด็ก
- มีระยะทางไม่ห่างจากโรงเรียนมากนัก
- เจ้าของสถานที่ให้ความร่วมมือและมีความเข้าใจ

จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน

2. ขั้นตอนจุดประสงค์

2.1 ศึกษาจุดประสงค์ของหมวดวิชาสังคมศึกษาและจุดประสงค์ของรายวิชาสังคมศึกษา

2.2 กำหนดจุดประสงค์ของการไปยังสถานปฏิบัติการต่าง ๆ โดยยึดเอาจุดประสงค์ของหมวดวิชาและรายวิชาเป็นหลัก

2.3 ประชุมนักเรียนเพื่อชี้แจงเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการไป
ศึกษานอกสถานที่และจุดประสงค์ของไปศึกษาที่สถานปฏิบัติการในแต่ละครั้ง

2.4 ชี้แจงวิธีการปฏิบัติตนตามระเบียบของแต่ละสถานปฏิบัติการ

3. ชั้นเตรียมการ

3.1 แบ่งเด็กนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ประมาณกลุ่มละ

5 - 6 คน

3.2 ให้เด็กแต่ละกลุ่มเลือกหัวหน้า เลขาฯ ของกลุ่มตน

3.3 ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มมารับปัญหา โดยที่แต่ละกลุ่มจะได้รับ
ปัญหาไม่เหมือนกัน แต่ทุกกลุ่มเรียนเนื้อหาเดียวกัน

3.4 นักเรียนแต่ละกลุ่มประชุมกันเพื่อวางแผนในการทำงาน
ตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

4. ชั้นไปศึกษา

4.1 การศึกษาหาความรู้ในแต่ละสถานปฏิบัติการของนักเรียน
ครูจะเป็นผู้ควบคุมดูแล

4.2 หัวหน้ากลุ่มแต่ละกลุ่มจะรับผิดชอบดูแลกลุ่มของตน

4.3 เมื่อเดินทางไปถึงสถานปฏิบัติการแล้ว นักเรียนแต่ละกลุ่ม
จะแยกย้ายกันไปแสวงหาคำตอบจากปัญหาที่กำหนดให้ตามวิธีการของกลุ่มตน

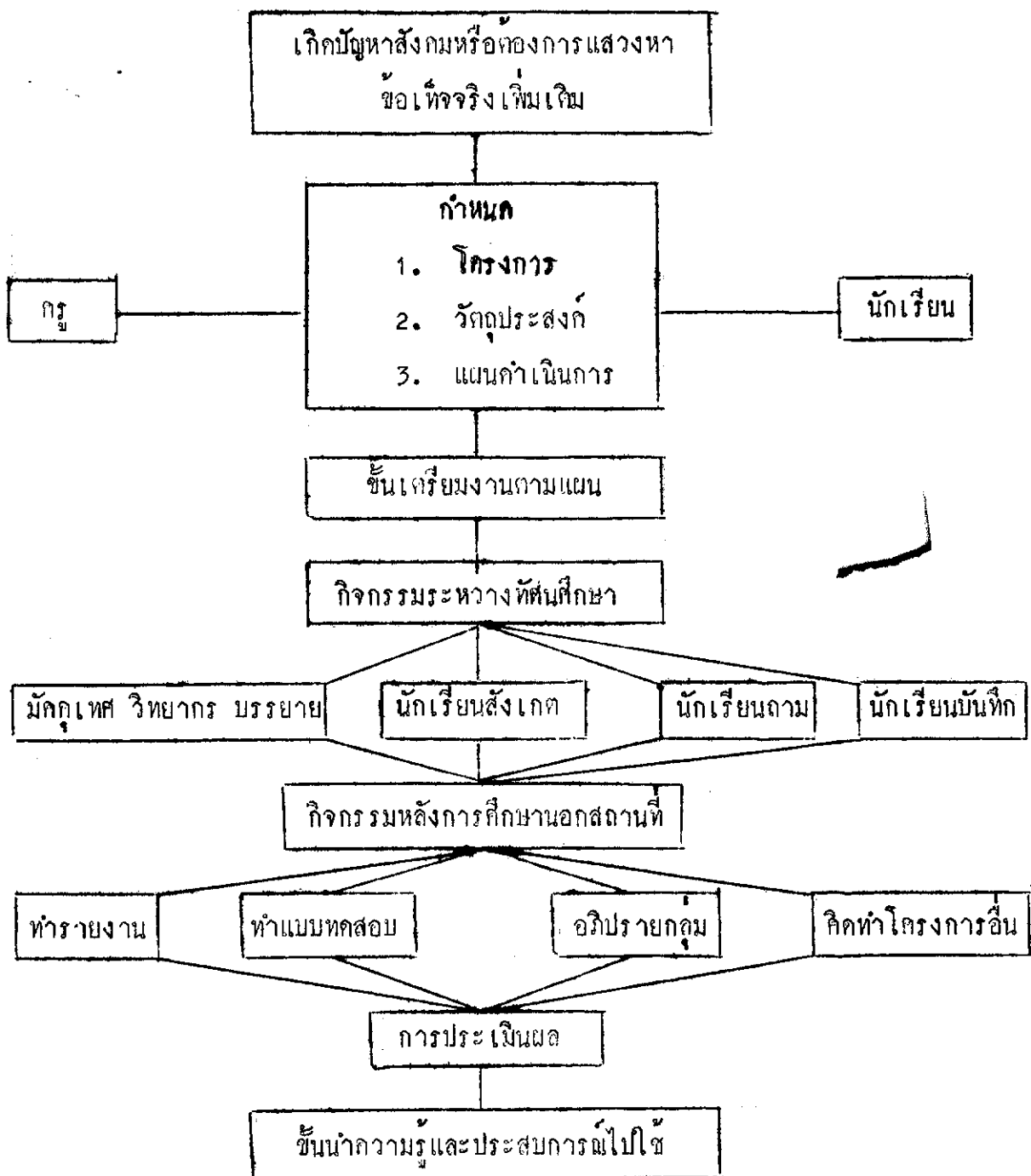
5. ชั้นประเมินผล จะแบ่งออกเป็น 2 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 จะประเมินผลทันทีที่จบการเรียนในแต่ละสถานปฏิบัติการ
โดยจะกระทำในลักษณะให้นักเรียนแต่ละกลุ่มลงตัวแทนออกมาอภิปรายหน้าชั้น
ในหัวข้อดังนี้

- ปัญหาที่กลุ่มตนได้รับ
- วิธีการแสวงหาคำตอบ
- คำตอบที่กลุ่มตนเองหามาได้

ระยะที่ 2 ครูผู้สอนจะประเมินคำตอบของนักเรียนทุกกลุ่มว่า ถูกต้องมากน้อยเพียงใด และนำคำตอบเหล่านี้มาสรุปรวมอีกครั้งหนึ่ง พร้อมกับประเมินผลในชั้นสุดท้ายโดยอาจจัดในรูปต่อไปนี้

- จัดนิทรรศการเกี่ยวกับความรู้ที่ได้จากสถานการณ์ประกอบกันนั้น ๆ
- ทดสอบรายบุคคล
- ทำรายงานเป็นกลุ่ม

ภาพประกอบ 1 แสดงขั้นตอนการสอนแบบศึกษานอกสถานที่

จากขั้นตอนการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมา
ดำเนินการสร้างแผนการสอนไว้ดังนี้

ขั้นตอนการสร้างแผนการสอนแบบศึกษานอกสถานที่

การดำเนินการสร้างแผนการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ มีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นวางแผนโครงการ

1.1 ในขั้นนี้จะคัดเลือกเนื้อหาที่เหมาะสม ซึ่งจะเป็นเนื้อหาที่
เป็นหน่วยใหญ่พอสมควร

1.2 นำเนื้อหาที่เป็นหน่วยใหญ่มาย่อยออกเป็นหน่วยย่อย ๆ
แล้วนำเข้าสู่สถานปฏิบัติการทางการเรียน โดยที่เนื้อหาในแต่ละสถานปฏิบัติการ
จะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน สำหรับเนื้อหาในเรื่อง "ประชากรและสิ่งแวดล้อม"
แบ่งย่อยออกเป็นสถานปฏิบัติการไว้ดังนี้

สถานปฏิบัติการที่ 1 มีเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนา สถานที่ที่จะไป
คือ วัด

สถานปฏิบัติการที่ 2 มีเนื้อหาเกี่ยวกับคุณภาพของประชากร
สถานที่ที่จะไป คือ สถานที่อนามัย

สถานปฏิบัติการที่ 3 มีเนื้อหาเกี่ยวกับอาชีพ สถานที่ที่จะไป
คือ ตลาด

สถานปฏิบัติการที่ 4 มีเนื้อหาเกี่ยวกับอาชีพ สถานที่ที่จะไป
คือ ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ของเอกชน

สถานปฏิบัติการที่ 5 มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ สถานที่
ที่จะไป คือ ลำธาร

สถานปฏิบัติการที่ 6 มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ สถานที่
ที่จะไป คือ ภูเขา, ป่าไม้

2. ขั้นตั้งจุดประสงค์

นำเนื้อหาที่แบ่งออกเป็นส่วนต่าง ๆ ในแต่ละสถานปฏิบัติการมาเป็นตัวกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

วิธีการให้เด็กผ่านจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม จะกระทำโดยครูเป็นผู้เสนอปัญหาแล้วเด็กแสวงหาคำตอบจากสถานที่ที่ไป

3. ขั้นเตรียมการ

3.1 แบ่งเด็กนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5 – 6 คน

3.2 ให้เด็กแต่ละกลุ่มเลือกหัวหน้า เลขาฯ ของกลุ่ม

3.3 ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มมารับปัญหาจากครู โดยที่แต่ละกลุ่มจะได้รับปัญหาไม่เหมือนกัน แต่ทุกกลุ่มเรียนเนื้อหาเดียวกัน

ยกตัวอย่างปัญหาที่แต่ละกลุ่มจะได้รับในสถานปฏิบัติการที่ 1

สถานปฏิบัติการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนา

กลุ่มที่ 1 ได้รับปัญหา ศาสนามีความจำเป็นและสำคัญอย่างไร ต่อชุมชน

กลุ่มที่ 2 ได้รับปัญหา ทำเลที่ตั้งของวัดตลอดจนโบราณวัตถุที่น่าสนใจในวัดมีอะไรบ้าง

กลุ่มที่ 3 ได้รับปัญหา หลักธรรมคำสั่งสอนของศาสนามีว่าอย่างไร

กลุ่มที่ 4 ได้รับปัญหา ประวัติความเป็นมาของวัดที่นักเรียนไปศึกษา ฯลฯ

4. ขั้นไปศึกษา

4.1 การศึกษาหาความรู้ในแต่ละสถานปฏิบัติการของนักเรียนครูจะเป็นผู้ควบคุมดูแล

4.2 หัวหน้ากลุ่มแต่ละกลุ่มจะรับผิดชอบดูแลกลุ่มของตน

4.3 เมื่อเดินทางไปถึงสถานปฏิบัติการแล้ว นักเรียนแต่ละกลุ่มจะแยกย้ายกันไปแสวงหาคำตอบจากปัญหาที่กำหนดให้ตามวิธีการของกลุ่มตน

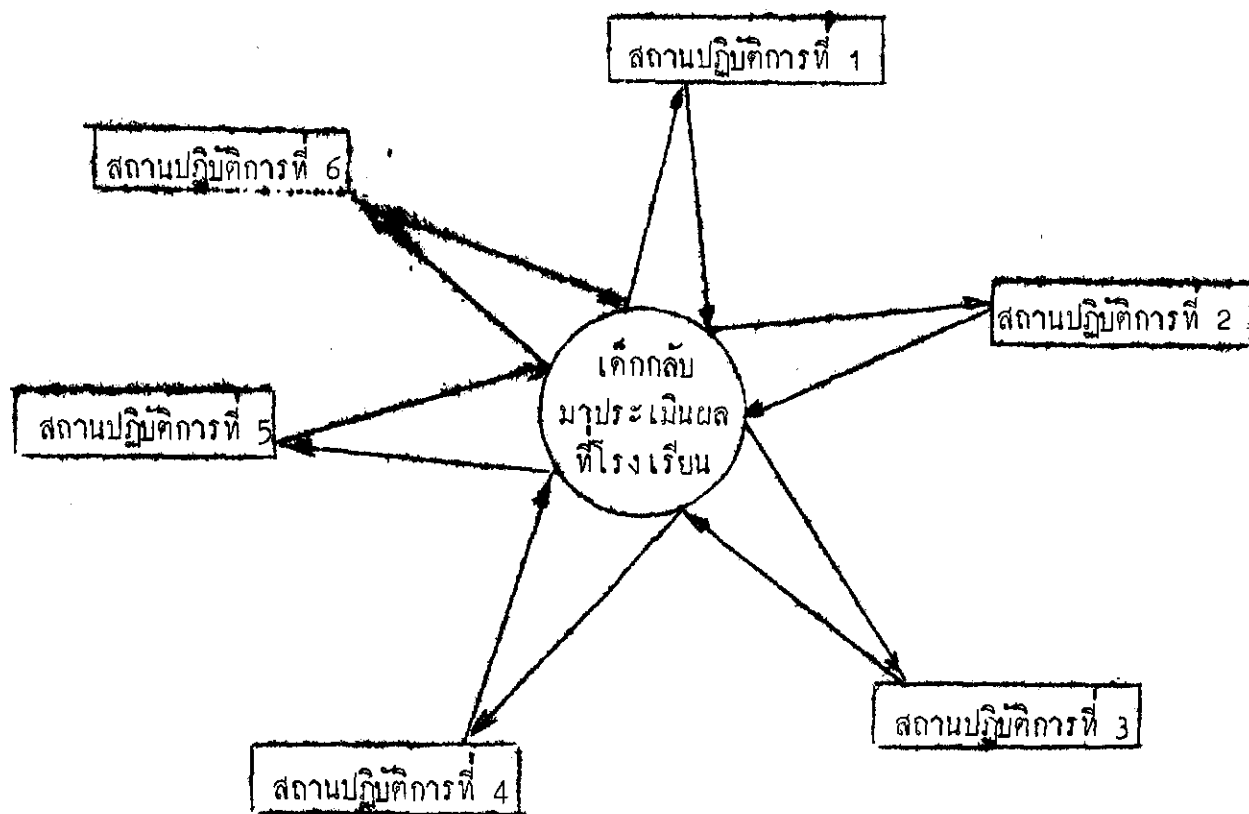
5. ขั้นตอนประเมินผล จะแบ่งออกเป็น 2 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 จะประเมินผลทันทีที่จบการเรียนรู้ในแต่ละสถานปฏิบัติการ โดยจะกระทำในลักษณะให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาอภิปรายหน้าชั้น ในหัวข้อดังนี้

- ปัญหาที่กลุ่มคนได้รับ
- วิธีการแสวงหาคำตอบ
- คำตอบที่กลุ่มตนเองหามาได้

ระยะที่ 2 ครูผู้สอนจะประเมินคำตอบของนักเรียนทุกกลุ่มว่า ถูกต้องมากน้อยเพียงใด และนำคำตอบเหล่านั้นมาสรุปอีกครั้งหนึ่งพร้อมกับ ประเมินผลในรูปแบบอื่นต่อไป เช่น

- จัดนิทรรศการเกี่ยวกับความรู้ที่ได้จากสถานประกอบการนั้น ๆ
- ทดสอบรายบุคคล
- ทำรายงานเป็นกลุ่ม

ภาพประกอบ 2 พฤติกรรมของผู้เรียน ในการสอนแบบศึกษานอกสถานที่

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกสถานที่

ผลการวิจัยในต่างประเทศ

ผลการวิจัยการศึกษานอกสถานที่ยังมีการวิจัยกันน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับ การวิจัยในลักษณะอื่น ๆ แต่ผลการวิจัยเท่าที่ปรากฏพอสรุปได้ดังนี้

ผลการวิจัยของ เดล ฟิตซ์ และ โฮมัน (Derfitz and Homan. 1949 : 137) สรุปได้ว่า การศึกษานอกสถานที่เป็นเทคนิคการสอนที่ให้ผลดีมากกว่า การศึกษานอกสถานที่ดีกว่าการใช้ฟิล์มสกริปในการสอนความรู้ที่เป็นข้อเท็จจริง

ผลการวิจัยของ ฮอลิเวย์ (Haliway. 1953 : 147) ผลปรากฏว่า การศึกษานอกสถานที่เป็นวิธีการสอนที่ดีและมีประสิทธิภาพมากที่สุดวิธีหนึ่ง การสอนในลักษณะนี้จะให้สอนได้ผลดีในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์

ผลการวิจัยของ เบนซ์ (Bent. 1962 : 124) โดยการสอนแบบใช้สไลด์กับการสอนโดยการศึกษานอกสถานที่ในหน่วยเนื้อหาเดียวกัน พบว่า การสอนทั้งสองวิธี ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากข้อยกเว้นว่า ในกลุ่มการทดลองนี้มีอยู่กลุ่มหนึ่งที่เรียนโดยการศึกษานอกสถานที่และมีผลการเรียนรู้ ได้ดีกว่ากลุ่มที่เรียนโดยใช้สไลด์ ดังนั้นการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษานอกสถานที่ จึงได้รับการเสนอแนะว่าควรจะได้มีการทำการวิจัยกันอีกให้กว้างขวางกว่าที่เป็นอยู่

ฟลิทซ์ และคนอื่น ๆ (Flith and other. 1964 : 416)

ได้ศึกษาถึงปัญหาเกี่ยวกับการสอนสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมที่เมืองลูซอน ประเทศฟิลิปปินส์ พบว่า ปัญหาสำคัญคือ การขาดอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการสอน ทำให้การสอนไม่ได้ผลดี และปรากฏว่า อุปกรณ์ที่ครูใช้ส่วนใหญ่เป็นอุปกรณ์ประเภท รูปภาพ แผนภูมิ หรือแผนที่ ส่วนอุปกรณ์ประเภทเครื่องมือ เช่น ภาพยนตร์ และฟิล์มสกริปมีใช้กันน้อยมาก

อเล็กซานเดอร์ และ ฮาลเวอร์สัน (Alexander and Howverson. 1971 : 225) ได้กล่าวถึงวิธีสอน 3 แบบ ที่ใช้แพร่หลายทั่วไปคือ วิธีสอนแบบบรรยาย ซึ่งเน้นความสำคัญที่ตัวผู้สอน วิธีสอนแบบท่องจำ ซึ่งเน้นความสำคัญที่คำกริยาเรียน และวิธีสอนแบบเน้นที่ประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ เขาได้เปรียบเทียบผลเสียเกี่ยวกับการใช้วิธีสอนทั้ง 3 แบบ ไว้ว่า การสอนแบบบรรยายมีข้อเสียที่กล่าวมา ในกรณีนี้จึงเห็นว่า สิ่งใดที่มีความสำคัญควรจะสอนและสิ่งที่คุณเรียนได้รับไปจะไม่สามารถที่จะเก็บไว้ได้นาน แลสอนได้สะดวก และรวดเร็ว ส่วนการสอนแบบท่องจำจากคำกริยาเรียน ทำให้หน้าเบื่อหน่าย และไม่มี ความมั่นใจว่าผู้เรียนทั้งชั้นจะสามารถรับเรื่องที่จะเรียนไว้ได้หมด แต่วิธีสอนแบบนี้ช่วยจำกัดขอบเขตของเนื้อหาให้มีขอบเขตที่แน่นอน และวิธีสอนที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่งเป็นวิธีสอนที่ดำเนินการตามความหมายของการเรียนรู้แบบใหม่ที่ว่า การเรียนรู้คือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม อันเป็นผลมาจากประสบการณ์

บอร์ว (Borge. 1966 : 154 - 169) ได้ทำการทดลองสอนวิชาสังคมศึกษา ระดับ 4, 5, 6 โดยเปรียบเทียบการสร้างสถานการณ์ให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงกับการสอนแบบเดิม ผลการทดลองพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาสังคมศึกษาสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิจัยในประเทศ

การวิจัยเกี่ยวกับการศึกษานอกสถานที่ในประเทศไทย ปรากฏว่าได้มีการวิจัยกันน้อยมาก ส่วนใหญ่จะเป็นงานวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ผลการวิจัยของ สุรัชย์ ประเสริฐสรวย (สุรัชย์ ประเสริฐสรวย 2514 : 47) ได้ศึกษา "ประสิทธิภาพของการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ ในวิชาสังคมศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนปลาย" จากการเปรียบเทียบนักเรียน ที่เรียนโดยใช้การศึกษานอกสถานที่เป็นกิจกรรมเสริมบทเรียนกับนักเรียนที่เรียน ในชั้นเรียนตามปกติด้วยวิธีปกติ ผู้วิจัยได้แบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ ประมาณ 40 คน โดยกำหนดให้กลุ่มที่หนึ่งเรียนในชั้นเรียนอย่างเดี่ยว และอีก กลุ่มหนึ่งเรียนโดยการศึกษานอกสถานที่ และทั้งสองกลุ่มจะเรียนในเนื้อหาเดียวกัน จากผลการวิจัยพบว่า การใช้การศึกษานอกสถานที่เป็นกิจกรรมเสริมบทเรียนนั้น มีประสิทธิภาพดีกว่าการสอนในชั้นเรียนแต่เพียงอย่างเดียว และผู้วิจัยยังเห็นว่า การสอนโดยการศึกษานอกสถานที่เป็นกิจกรรมเสริมบทเรียน ได้ผลมากกว่าการสอน ในชั้นเรียนตามปกติ โดยเฉพาะในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

ผลการวิจัยของ ทศพร เขาวนัถ์ (ทศพร เขาวนัถ์ 2517 : 75) พบว่า ครูและนักเรียนมีความเห็นพ้องต้องกันว่า แหล่งความรู้ในชุมชนนั้นมีประโยชน์ ต่อการสอนวิชาภูมิศาสตร์ เพราะช่วยให้นักเรียนมีประสบการณ์กว้างขวางขึ้น นักเรียนมีความสนใจในการใช้ประโยชน์จากแหล่งความรู้ในชุมชนภายใต้การนำ ของครู นอกจากนี้ยังให้ข้อเสนอแนะว่าการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนจะต้องตรงกับ จุดประสงค์ของบทเรียนที่นักเรียนกำลังศึกษาอยู่และเหมาะสมกับวัยความสามารถ และที่สำคัญที่สุดจะต้องอยู่ในความสนใจของเด็กนักเรียนอย่างแท้จริงด้วย

ผลการวิจัยของ ประหยัด สายวิเชียร (ประหยัด สายวิเชียร 2519) พบว่า

1. ครูส่วนใหญ่ใช้สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติเพื่อประกอบการสอน
2. เวลาที่ครูและนักเรียนใช้ในกิจกรรมการศึกษานอกสถานที่ คือ

ครูจำนวนมาก คิดเป็น 66% และนักเรียน 67.33% ใช้เวลาวันเสาร์-อาทิตย์ ส่วนอีก 16.67% ของครู ใช้ในเวลาเรียน และ 16% ของนักเรียนใช้ใน เวลาเรียน

3. ปัญหาและอุปสรรคของครูและนักเรียนในการไปศึกษานอกสถานที่แตกต่างกันคือ ครูประสบปัญหาระดับปานกลางในเรื่องการเตรียมการและพานักเรียนไป และในจำนวนนักเรียน ส่วนนักเรียนประสบปัญหาในเรื่องค่าใช้จ่ายสูงและไม่มีเวลา

4. ข้อคิดเห็นและทัศนคติของครูและนักเรียนในการใช้ประโยชน์จากแหล่งความรู้ในชุมชน ครูมีความเห็นว่าแหล่งความรู้ชุมชนมีความจำเป็นและมีประโยชน์ในวิชาที่สอนมาก ส่วนนักเรียนมีความเห็นว่า การใช้ประโยชน์จากแหล่งความรู้ชุมชนประกอบการสอนสังคมศึกษา ช่วยให้นักเรียนมีความรู้กว้างขวางขึ้น และมีประสบการณ์ในค่านาง ๆ มากขึ้น

ทงศักดิ์ กุ่มไชน้ำ (ทงศักดิ์ กุ่มไชน้ำ 2519 : 65 - 67) ได้ศึกษากิจกรรมและปัญหาในการดำเนินงานของโรงเรียนชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอยู่ในระดับต่ำ กิจกรรมการให้ความรู้แก่ประชาชนก็อยู่ในระดับต่ำเช่นกัน ด้านการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นมีแนวโน้มว่าการดำเนินงานอยู่ในระดับที่ต่ำมาก ได้แก่ ภาพนักเรียนออกไปศึกษาตามแหล่งวิชาในชุมชน การจัดสอนวิชาชีพที่จำเป็นในท้องถิ่นแก่นักเรียน การเชิญวิทยากรในชุมชนมาบรรยายให้ความรู้แก่นักเรียน การสำรวจแหล่งทรัพยากรและการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ประโยชน์ต่อการศึกษา การใช้วิธีสอนโดยนักเรียนได้เรียนด้วยการแก้ปัญหาและปฏิบัติจริง

ด้านการให้ความรู้และปรับปรุงชุมชน โรงเรียนได้ดำเนินการโดยนำคณะครูและนักเรียนออกไปช่วยพัฒนาชุมชน จัดหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น ให้ความรู้ทางค่านามัย กิจกรรมที่อยู่ในระดับต่ำคือ การจัดสอนวิชาสามัญและวิชาชีพแก่นักศึกษาผู้ใหญ่ขึ้นในโรงเรียน การสอนวิชาชีพที่จำเป็นแก่ประชาชน เป็นต้น

สุวิช แก้วเกษ (สุวิช แก้วเกษ 2518 : 47 - 61) ได้ทำการศึกษา
กิจกรรมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กับชุมชน
พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนพอสมควร ส่วนคณะครู
ให้ความเห็นว่า โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากชุมชนน้อยมาก เนื่องจากผู้ปกครอง
มีฐานะยากจนและมีภาระเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ

ได้มีผู้ให้ความหมายของทัศนคติ เจตคติ หรือเจตคติ ไว้หลายความหมาย
เช่น

อวัชไชย แสงจักร์ (อวัชไชย แสงจักร์ 2525 : 24) ได้ให้
ความหมายของทัศนคติว่า หมายถึงความรู้สึกที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดอันเป็นผลมาจาก
ประสบการณ์ของบุคคล ซึ่งแสดงออกมาในรูปความพอใจ เห็นด้วย สนับสนุน
เรียกว่า ทัศนคติเชิงนิมิต ถ้าแสดงออกในรูปไม่พอใจ ไม่เห็นด้วย ไม่ยินดี
เรียกว่า ทัศนคติเชิงนิเสธ หรือแสดงออกในลักษณะกลาง ๆ เช่น รู้สึกเฉย ๆ
เรียกว่า ทัศนคติที่เป็นกลาง

เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์ (เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์ 2520 : 38) ได้ให้
ความหมายของทัศนคติว่า เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ อันเป็นผลเนื่องจาก
การเรียนรู้ประสบการณ์ และเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรม หรือแนวโน้ม
ที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้น ๆ ไปในทิศทางหนึ่ง อาจเป็นไปในทางสนับสนุนหรือ
คัดค้านก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขบวนการอบรมให้เรียนรู้ระเบียบวิธีของสังคม

เกโซ สนวนานท์ (เกโซ สนวนานท์ 2512 : 28) ได้ให้
ความหมายว่า ทัศนคติเป็นคุณลักษณะของบุคลิกภาพที่สร้างขึ้นได้ เปลี่ยนแปลงได้
และเป็นแรงจูงใจที่กำหนดทิศทางพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ
ดังนั้นทัศนคติจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งที่ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จ หรือ
ล้มเหลวในหน้าที่การงาน หรืออาชีพของตน

1. องค์ประกอบทางด้านพุทธิปัญญา (Cognitive Component)
เป็นองค์ประกอบด้านความคิด ความคิดนี้จะอยู่ในรูปใดรูปหนึ่งแตกต่างกันขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละบุคคล
2. องค์ประกอบทางด้านท่าทีความรู้สึก (Affective Component)
เป็นองค์ประกอบทางอารมณ์ ความรู้สึกซึ่งเป็นตัวเร้าความคิดให้บุคคลแสดงความรู้สึกออกมา ซึ่งจะออกมาในคำบอกหรือลบ
3. องค์ประกอบทางการปฏิบัติ (Behavioral Component)
เป็นองค์ประกอบที่มีแนวโน้มในทางปฏิบัติหรือถ้ามีสิ่งเร้าที่เหมาะสมจะเกิดการปฏิบัติหรือมีปฏิกิริยาอย่างใดอย่างหนึ่ง

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

เซอร์เบอร์ท ซี เคลแมน (Cialman) อ้างอิงจาก ชวิซไชย แสงจักร์ (ชวิซไชย แสงจักร์ 2525 : 22) อธิบายการเปลี่ยนแปลงทัศนคติว่า เป็นไป ความสภาพแวดล้อมของสังคม ภายใต้กระบวนการดังนี้

1. การยินยอม (Compliance) คือการยอมรับอิทธิพลจากผู้อื่นเพื่อให้เขาปฏิบัติต่อตัวในทางที่ตนต้องการหรือพอใจ
2. การเลียนแบบ (Identification) คือการแสดงพฤติกรรมเพื่อให้เหมือนสมาชิกในสังคม หรือเพื่อให้คนอื่นเห็นตัวเป็นคนเก่ง เพื่อจะมีสัมพันธภาพอันดีกับคนอื่น
3. รับอิทธิพลจากสิ่งต่าง ๆ เนื่องจากตรงกับค่านิยมที่มีอยู่ในตัวของบุคคลเอง (Internalization)

สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ชูชีพ อ่อนโคกสูง (ชูชีพ อ่อนโคกสูง 2518 : 7 อ้างอิงมาจาก Triandis. 1971 : 3) กล่าวถึงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงว่า

1. ได้รับข้อมูลใหม่จากบุคคลหรือสื่อมวลชน
2. ได้รับประสบการณ์ตรง หรือความกระทบกระเทือนใจ
3. ถูกบังคับให้ปฏิบัติไม่ตรงกับทัศนคติของตน
4. การรักษาทางจิตใจเพื่อให้เข้าใจเหตุผลที่ถูกต้องขึ้น
5. เปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมใหม่

ประโยชน์ของทัศนคติ (The Functions of Attitudes)

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ 2520 : 4) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของทัศนคติไว้ดังนี้

1. ช่วยทำให้เข้าใจสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว โดยการจัดรูป หรือจัดระบบสิ่งของต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเขา
2. ช่วยให้ความมั่นใจต่อตนเอง โดยช่วยให้บุคคลหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ดี หรือปกป้องความจริงบางอย่างซึ่งนำความไม่พอใจมาสู่ตัวเขา
3. ช่วยให้การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่สลับซับซ้อน ซึ่งการมีปฏิริยาโต้ตอบหรือกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดออกไปนั้นส่วนมากจะกระทำในสิ่งที่นำความพอใจมาให้ หรือเป็นบำเหน็จรางวัลจากสิ่งแวดล้อม
4. ช่วยให้บุคคลสามารถแสดงออกถึงค่านิยมของตนเอง ซึ่งแสดงว่าทัศนคตินั้นนำความพอใจมาให้บุคคลนั้น

จากความหมายดังกล่าวจึงพอสรุปได้ว่า ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกทางจิตใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยมีพื้นฐานมาจากประสบการณ์ของบุคคลนั้น ทัศนคติเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะส่งผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวในหน้าที่การงาน หรืออาชีพของตน ทัศนคติของบุคคลอาจแสดงออกให้เห็นได้ในลักษณะดังต่อไปนี้

1. ทัศนคติเชิงนิมาน จะแสดงออกในลักษณะเห็นด้วย
2. ทัศนคติเชิงนิเสธ จะแสดงออกในลักษณะไม่เห็นด้วย
3. ทัศนคติที่เป็นกลาง จะแสดงออกในลักษณะกลาง ๆ

งานวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติ

งานวิจัยที่เกี่ยวกับทัศนคติต่อชุมชนนั้น เนื่องจากไม่มีผู้ใดทำไว้ คงมีแต่ทัศนคติต่อวิชาสังคมศึกษา ทัศนคติต่อวิชาประวัติศาสตร์ ทัศนคติต่อวิชาภาษาไทย ทัศนคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ เป็นต้น

ชวชัย ไสยจักร (ชวชัย ไสยจักร 2525 : 37) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาลักษณะพฤติกรรมการเรียนและทัศนคติต่อวิชาสังคมศึกษา เรื่องสิทธิและหน้าที่พลเมืองในสังคมไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์" ผลปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนทัศนคตินั้นนักเรียนกลุ่มทดลอง มีทัศนคติต่อวิชาสังคมศึกษาสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ชัยพร วงศ์วรรณ (ชัยพร วงศ์วรรณ 2521 : 49) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้บทเรียนโมดูลกับการสอนปกติ" ผลปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่องเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ ในสมัยรัตนโกสินทร์ สูงขึ้นกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .01 นักเรียนกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนไม่แตกต่างจากนักเรียนกลุ่มควบคุม ส่วนทัศนคตินั้น นักเรียนกลุ่มทดลองมีทัศนคติต่อวิชาประวัติศาสตร์สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05

สุนันทา ลิมอารีย์ (สุนันทา ลิมอารีย์ 2521 : 58) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบผลการเรียนวิชาสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการใช้บทเรียนโมดูลกับการสอนปกติ" ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียนโมดูล มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนปกติ

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้บทเรียนโมดูล กับนักเรียนที่เรียน
โดยวิธีสอนปกติ ปรากฏว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียนโมดูล มีทัศนคติต่อการอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติสูงกว่านักเรียนที่เรียน โดยวิธีสอนปกติอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อัสนีย์ ศรีสุข (อัสนีย์ ศรีสุข 2521 : 30 - 31) ได้ทำการศึกษา
ทัศนคติในการอนุรักษ์ธรรมชาติ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องสิ่งแวดล้อม
ควยบทเรียนสำเร็จรูปของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลปรากฏว่า ทัศนคติ
ในการอนุรักษ์ธรรมชาติภายหลังการสอนของกลุ่มควบคุมสูงกว่ากลุ่มทดลองอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลสัมฤทธิ์ในการเรียนเรื่องสิ่งแวดล้อมของ
กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ชูชาติ นาสแสง (ชูชาติ นาสแสง 2521 : 43) ได้ทำการวิจัย
เรื่อง การเปรียบเทียบผลการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ระดับ ป.กศ.สูง เรื่อง
"ราชาศัพท์และคำสุภาพ" โดยใช้หน่วยการเรียนรู้การสอนกับการสอนตามปกติ
ผลการวิจัยปรากฏว่า กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ส่วนทัศนคติกลุ่มทดลองและ
กลุ่มควบคุมมีทัศนคติสูงขึ้นกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .01
และทั้งสองกลุ่มมีความเจริญงอกงามด้านทัศนคติเท่าเทียมกัน

อคุลย์ เพียรเสมอ (อคุลย์ เพียรเสมอ 2522 : 43) ได้ทำการวิจัย
เรื่อง "การเปรียบเทียบผลการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องการเข้าใจแผนที่ในชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.1) โดยใช้บทเรียนโมดูลกับการสอนปกติ" ผลการวิจัย
ปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องความเข้าใจแผนที่ของนักเรียนกลุ่มทดลอง
ที่เรียนโดยใช้บทเรียนโมดูลสูงกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งเรียนโดยวิธีสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนทัศนคติต่อเนื้อหาวิชาแผนที่ของกลุ่มทดลองซึ่งเรียนโดยใช้
บทเรียนโมดูลสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนโดยวิธีสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.05

วิเชียร คำจันทร์ (วิเชียร คำจันทร์ 2522 : 54) ได้ทำการวิจัย เรื่อง "การเปรียบเทียบผลการเรียนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.1) โดยใช้การสอนแบบศูนย์การเรียนรู้และการสอนแบบปกติ" ผลของการวิจัยปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนจากการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ กับนักเรียนที่เรียนจากการสอนแบบปกติไม่แตกต่างกัน เจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งสองกลุ่ม ส่วนเจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนจากการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้กับนักเรียนที่เรียนจากการสอนแบบปกติไม่แตกต่างกัน

สมบุรณ์ ใจกลางตุก (สมบุรณ์ ใจกลางตุก 2523 : 52) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การทดลองการสอนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.1) เรื่องประชากรศึกษาโดยใช้บทเรียนโมดูลและการสอนปกติ" ผลของการวิจัยปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนทัศนคติต่อวิชาประชากรศึกษาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน

เกี่ยวกับการสอนด้วยวิธีการกลุ่มสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อทัศนคติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น พัชรี เอี่ยมทัศน์ (พัชรี เอี่ยมทัศน์ 2518 : 54) ได้ทำการวิจัย เรื่องการเปรียบเทียบผลการสอนวิชาคณิตศาสตร์ หน่วย "ร้อยละ" โดยวิธีการกระบวนการสัมพันธ์และวิธีสอนแบบธรรมชาติในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลของการวิจัยปรากฏว่า จากการทดสอบหลังสอน ความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ในการเรียนทั้งสองกลุ่มไม่มีนัยสำคัญ แต่จากการทดสอบหลังสอน 1 เดือน ผลปรากฏว่า ความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ในการเรียนระหว่างนักเรียนทั้งสองกลุ่มมีนัยสำคัญทางด้านทัศนคติต่อคณิตศาสตร์และทัศนคติค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียน กลุ่มที่สอนด้วยวิธีการกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนพัฒนาการทางคณิตศาสตร์และทัศนคติค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียน กลุ่มที่สอนด้วยวิธีสอนแบบธรรมชาติไม่มีการเปลี่ยนแปลงที่ระดับความมีนัยสำคัญ .01

จากงานวิจัยเรื่องทัศนคติต่อวิชาต่าง ๆ นั้น พบว่า ทัศนคติมีส่วนสำคัญ
ที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดีขึ้น ผู้วิจัยจึงคิดว่าควรจะทดลอง
ทำการวิจัยกับชุมชนบ้าง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนสืบต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.1) ปีการศึกษา 2528 ของโรงเรียนบ้านทุ่งนาวิทยาคม อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 142 คน จากทั้งหมด 4 ห้องเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.1) ปีการศึกษา 2528 ของโรงเรียนบ้านทุ่งนาวิทยาคม อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี จำนวนสองห้องเรียน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) คือจับสลากเอาเพียงสองห้องจากจำนวนทั้งหมดสี่ห้องเรียน แล้วให้แก่นักเรียนในสองห้องเรียนที่จับสลากได้นี้ มาจับสลากอีกครั้งหนึ่งเพื่อแบ่งเป็นกลุ่มทดลองหนึ่งห้องเรียน และกลุ่มควบคุมอีกหนึ่งห้องเรียน

ตาราง 1 จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มและเพศ

กลุ่มตัวอย่าง	แบบสอบถาม วิธีสอน	จำนวนนักเรียน		
		ชาย	หญิง	รวม
กลุ่มทดลอง	แบบเรียนนอกสถานที่	14	9	23
	แบบเรียนในสถานที่	15	19	34
กลุ่มควบคุม	แบบเรียนนอกสถานที่	12	11	23
	แบบเรียนในสถานที่	14	20	34
รวม		29	39	68

จากการวาง 1 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มทดลองมีนักเรียนจำนวน 34 คน และกลุ่มควบคุมมีนักเรียนจำนวน 34 คน แต่ละกลุ่มมีนักเรียนชายและหญิง ใกล้เคียงกัน จำนวนนักเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 68 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. การสร้างแผนการสอนมีลำดับขั้นดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกสถานที่ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 ศึกษาหลักสูตร คู่มือครู แบบเรียน และขอบข่ายของ เนื้อหาวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่หนึ่ง (ม.1)

1.3 เลือกเนื้อหาที่เป็นหน่วยใหญ่ที่จะมาใช้ทดลอง ผู้วิจัยเลือก เนื้อหาวิชาสังคมศึกษา (ส.102) ประเทศของเรา เรื่องประชากรและสิ่งแวดล้อม ตามหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ของกระทรวงศึกษาธิการ

1.4 นำแต่ละหน่วยที่ได้กำหนดมาแยกเป็นหัวเรื่อง ซึ่งแต่ละหัวเรื่อง นำไปจัดทำแผนการศึกษานอกสถานที่ในแต่ละครั้งของแต่ละสถานที่ เพื่อกำหนดเป็น จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1.5 คัดเลือกสถานที่ทดลองจนบุคคลากรที่เกี่ยวข้อง

1.6 จัดการปฐมนิเทศแก่นักเรียนก่อนไปศึกษานอกสถานที่ในค่าน

1.6.1 สภาพที่ที่จะไป

1.6.2 บุคคลที่สำคัญของสถานที่นั้น ๆ

1.6.3 เส้นทางที่จะต้องใช้เดินทาง

1.6.4 ระยะเวลาที่ใช้

1.6.5 จุดมุ่งหมายของการศึกษาในแต่ละครั้ง

ฯลฯ

1.7 ประเมินผลการไปศึกษานอกสถานที่ในแต่ละครั้งโดยจัดรูปของ

1.7.1 อภิปราย

1.7.2 รายงาน

1.7.3 จัดนิทรรศการ

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยได้ทำขึ้นไม่ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 เก็บหาพิ้นการ ดำรงตำแหน่ง ให้เกณฑ์การวัดทางการเรียน และเทคนิคการวิเคราะห์ข้อสอบ ตลอดจนการประเมินผลการเรียนการสอนวิชา สังคมศึกษาของ สมบูรณ์ จิตพงศ์ (สมบูรณ์ จิตพงศ์ 2523 : 140)

2.2 ดำเนินการสร้างแบบทดสอบเลือกตอบชนิด 5 ตัวเลือก จำนวน 100 ข้อ ตามจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม
การให้คะแนน ถ้านักเรียนตอบถูกต้อง 1 คะแนน
ถ้าตอบผิดหรือไม่ตอบ ให้ศูนย์คะแนน

2.3 นำไปทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.1) โรงเรียนหลวงวิทย์ อาเภอนานไร่ จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 80 คน

2.4 นำแบบทดสอบที่นักเรียนได้ทำแล้วมาตรวจให้คะแนน เมื่อตรวจ และรวมคะแนนจากการตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว จึงวิเคราะห์ค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบเป็นรายข้อ โดยใช้หลักการหักกลุ่ม 27 เปอร์เซนต์ เป็นกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ หาค่าและโดยแบ่งจากตารางค่าเฉลี่ยของ จุง เคย์ ฟาน (Fan, 1952 : 6 - 12) แล้วเลือกเฉพาะข้อทดสอบที่มีค่าความยากง่าย (P) ระหว่าง .20 - .80 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป

2.5 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา โดยใช้สูตร คูเกอว์ ริชาร์ดสัน 20 (Kuder Richardson 20)

2.6 หาค่าความเที่ยงตรงของแบบทดสอบ โดยสร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาให้สอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ตั้งไว้ แล้วนำไปให้อาจารย์ประจำวิชาสังคมศึกษาที่สอนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตรวจสอบเพื่อให้แบบทดสอบมีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา

3. ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามวัดทัศนคติที่มีต่อชุมชน ผู้วิจัยดำเนินการสร้างดังนี้

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามวัดทัศนคติที่มีต่อชุมชนตามแบบการสร้างมาตราวัด ตามวิธีของ ลิเคิร์ต (Likert Type Scale) ซึ่งมีวิธีการดังนี้ (พจน์ สะเพียรชัย 2519 : 53 - 63)

3.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติที่มีต่อชุมชน

3.2 กำหนดขอบเขตของเนื้อหาที่จะนำมาสร้างแบบสอบถาม

3.3 สร้างแบบสอบถาม โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยกำหนดข้อความที่ถามความเห็นของผู้ตอบว่า มีความรู้ลึกซึ้งต่อข้อความนั้นอย่างไร ให้ผู้ตอบอ่านข้อความในแบบสอบถามทีละข้อแล้วขีดข้อความลงในช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ของ แบบทดสอบมีทั้งหมด 30 ข้อ

3.4 เมื่อสร้างแบบสอบถามเสร็จแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปให้อาจารย์และคณะกรรมการตรวจแก้ไข เพื่อปรับปรุงให้เหมาะสมก่อนที่จะนำไปทดลองใช้

3.5 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักเรียนโรงเรียนอุทัยวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 84 คน

3.6 วิเคราะห์แบบสอบถามเป็นรายข้อเพื่อหาค่าอำนาจจำแนกของข้อความแต่ละข้อ โดยใช้เทคนิค 25% โดยแบ่งเป็น 25% ของกลุ่มสูง และ 25% ของกลุ่มต่ำ นำค่าเฉลี่ยของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำในแต่ละข้อมาเปรียบเทียบความแตกต่างด้วย $t - test$

3.7 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยค่าสัมประสิทธิ์ของ
ความเชื่อมั่น แบบแอลฟา (α - Coefficient) ของ ครอนบาค
(Cronbach)

ตัวอย่างแบบสอบถามวัดทัศนคติที่มีต่อชุมชน

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ข้าพเจ้ารู้สึกภูมิใจที่ได้อาศัยอยู่ใน ชุมชนนี้					
2. ถ้ามีโอกาส ข้าพเจ้าจะเลือกประกอบ อาชีพที่มีอยู่ในชุมชนนี้					
3. ประชาชนควรมีความคิดที่จะได้มี ส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชน					

เกณฑ์การตรวจให้คะแนน

แต่ละข้อความกำหนดให้คะแนนเต็มข้อความละ 4 คะแนน ในกรณีที่ข้อความใด
มีความหมายเป็นทางบวก (Positive) กำหนดให้คะแนนแต่ละความเห็นดังนี้

มากที่สุด	ให้คะแนน	5	คะแนน
มาก	ให้คะแนน	4	คะแนน
ปานกลาง	ให้คะแนน	3	คะแนน
น้อย	ให้คะแนน	2	คะแนน
น้อยที่สุด	ให้คะแนน	1	คะแนน

ส่วนในกรณีข้อความที่มีความหมายทางลบ (Negative) กำหนดให้
คะแนนดังนี้

มากที่สุด	ให้คะแนน	1 คะแนน
มาก	ให้คะแนน	2 คะแนน
ปานกลาง	ให้คะแนน	3 คะแนน
น้อย	ให้คะแนน	4 คะแนน
น้อยที่สุด	ให้คะแนน	5 คะแนน

การดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้แบบการทดลอง
Randomized Control Group Pretest - Posttest Design ซึ่งมีแบบแผน
การวิจัยดังตาราง 2

ตาราง 2 แบบแผนการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง	สอบก่อนเรียน	สอน	สอบหลังเรียน
E	T_{E1}	X	T_{E2}
C	T_{C1}	- X	T_{C2}

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการวิจัย

E	แทน	กลุ่มทดลอง
C	แทน	กลุ่มควบคุม
T_{E1} , T_{E2}	แทน	การสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองตามลำดับ
T_{C1} , T_{C2}	แทน	การสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มควบคุมตามลำดับ
X	แทน	การสอนแบบศึกษานอกสถานที่
- X	แทน	การสอนตามคู่มือ

วิธีดำเนินการทดลอง

1. ทำการทดสอบก่อนเรียน นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามวัดทัศนคติที่มีต่อชุมชน ไปทดสอบกับนักเรียนทั้งสองกลุ่ม เพื่อวัดความรู้พื้นฐานในเนื้อหาที่จะเรียนและทัศนคติที่มีต่อชุมชน
2. ดำเนินการสอนกลุ่มตัวอย่าง ใช้เวลาสอนกลุ่มละ 13 คาบ คาบละ 50 นาที โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนเองทั้งสองกลุ่ม แต่ใช้วิธีสอนต่างกัน คือ
 - กลุ่มทดลอง ใช้วิธีสอนแบบการศึกษานอกสถานที่ โดยดำเนินการดังนี้
 - 2.1 ปฐมนิเทศเด็กก่อนไปศึกษานอกสถานที่ทุกครั้งในชั้น
 - 2.1.1 จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
 - 2.1.2 ระยะเวลาที่ใช้
 - 2.1.3 เส้นทางที่จะใช้เดินทาง
 - 2.1.4 การปฏิบัติตัวของนักเรียนในสถานที่นั้น ๆ
 - 2.2 แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ แต่ละกลุ่มจะเลือกหัวหน้าเป็นผู้ควบคุมดูแลความเรียบร้อยและความปลอดภัยในขณะเดินทาง
 - 2.3 ให้แต่ละกลุ่มรายงานผลกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ได้กำหนด รวมทั้งสรุปบทเรียนของการศึกษานอกสถานที่ในแต่ละครั้ง และอภิปรายร่วมกัน

กลุ่มควบคุม สอนในห้องเรียนปกติใช้การอธิบาย บรรยาย และซักถาม เป็นหลัก มีอุปกรณ์ประกอบการสอน เช่น รูปภาพ ของจริง แผนภูมิ แผนที่ นักเรียนจะเรียนเนื้อหาเดียวกันไปพร้อมกับทั้งชั้น เมื่อจบบทเรียนแล้วให้ทำแบบฝึกหัด หรือมอบหมายงานให้ทำเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล

3. เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนตามเนื้อหาที่กำหนดไว้แล้วจึงทำการทดสอบหลังเรียน เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติที่มีต่อชุมชน ของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม โดยใช้แบบทดสอบชุดเดิม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบคะแนนทางค่านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติต่อชุมชน หลังการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม โดยใช้ t - test แบบ Independent Group ชนิดคะแนนผลต่าง

2. เปรียบเทียบคะแนนทางค่านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติต่อชุมชน จากการทดสอบก่อนเรียนกับหลังเรียนภายในกลุ่มเดียวกัน โดยใช้ t - test แบบ Dependent Group

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าคะแนนเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มจากสูตร (ลวน สายยศ และ อังคณา สายยศ 2527 : 59)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
	ΣX	แทน	ผลรวมของคะแนนในกลุ่ม
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่ม

2. หาค่าความแปรปรวนของคะแนนแต่ละกลุ่มจากสูตร (ดูน สายยศ และ อังคณา สายยศ 2527 : 63).

$$S^2 = \frac{N \Sigma X^2 - (\Sigma X)^2}{N(N - 1)}$$

เมื่อ	S^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนน
	ΣX	แทน	ผลรวมของคะแนน
	X^2	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่ม

3. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ใช้สูตรของ คูเกอร์ ริชาร์ดสัน 20 (Kuder - Richardson 20) ซึ่งมีสูตรดังนี้ (ดูน สายยศ และ อังคณา สายยศ 2527 : 168)

$$r_{tt} = \frac{n}{n - 1} \left(1 - \frac{\Sigma p_i q_i}{S_t^2} \right)$$

เมื่อ	n	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
	p_i	แทน	สัดส่วนของผู้ทำได้ในข้อหนึ่ง = $\frac{\text{จำนวนคนที่ทำได้}}{\text{จำนวนคนที่ทั้งหมด}}$
	q_i	แทน	สัดส่วนของผู้ทำผิดในข้อหนึ่ง หรือคือ $1 - p_i$
	S_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือ

4. หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ใช้สูตร (ลวัน สายยศ และ
อังกณ สายยศ 2527 : 166)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right)$$

เมื่อ α แทน สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
 n แทน จำนวนข้อ
 s_i^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
 s_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวม

5. หาค่าอ่านจําแนกของแบบสอบถามวัดทัศนคติต่อชุมชน คำนวณจาก
สูตร (สมบูรณ์ ชิตพงศ์ 2525 : 135)

$$t = \frac{\bar{X}_s - \bar{X}_k}{\sqrt{\frac{s_s^2}{N_s} + \frac{s_k^2}{N_k}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าที่ใช้พิจารณาใน t - distribution
 $\bar{X}_s$ แทน ค่าเฉลี่ยของคะแนนของกลุ่มสูง
 $\bar{X}_k$ แทน ค่าเฉลี่ยของคะแนนของกลุ่มต่ำ
 s_s^2 แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนนของกลุ่มสูง
 s_k^2 แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนนของกลุ่มต่ำ
 N_s แทน จำนวนคนในกลุ่มสูง
 N_k แทน จำนวนคนในกลุ่มต่ำ

6. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนก่อนสอนและหลังสอนในกลุ่มเดียวกัน
จากสูตร (ลวน สายยศ และ อังคณา สายยศ 2527 : 87)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N - 1}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าที่ใช้พิจารณาใน t - distribution
 D แทน ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่
 N แทน จำนวนคู่

7. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
และทัศนคติที่มีต่อชุมชนของสองกลุ่ม คำนวณจากสูตร t - test ในรูป
Difference score (Ferguson. 1976 : 165)

$$t = \frac{\bar{X}_{D_1} - \bar{X}_{D_2}}{\sqrt{\frac{S_{D_1}^2}{n_1} + \frac{S_{D_2}^2}{n_2}}} \quad df = n_1 + n_2 - 2$$

เมื่อ t แทน ค่าที่ใช้พิจารณาใน t - distribution
 $\bar{X}_{D_1}$ แทน คะแนนเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่าง
 การทดสอบหลังการเรียนกับการเรียนก่อนการเรียน
 ของกลุ่มทดลอง
 $\bar{X}_{D_2}$ แทน คะแนนเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่าง
 การทดสอบหลังการเรียนกับการเรียนก่อนการเรียน
 ของกลุ่มควบคุม

n_1	แทน	จำนวนคนในกลุ่มทดลอง
n_2	แทน	จำนวนคนในกลุ่มควบคุม
$s_{D_1}^2$	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนความแตกต่าง ระหว่างการทดสอบหลังการ ฝึกกับก่อน การ ฝึกของกลุ่มทดลอง
$s_{D_2}^2$	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนความแตกต่าง ระหว่างการทดสอบหลังการ ฝึกกับก่อน การ ฝึกของกลุ่มควบคุม

การวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงให้ความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
$\bar{X}_{T1}$	แทน	คะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง
$\bar{X}_{T2}$	แทน	คะแนนเฉลี่ยหลังการทดลอง
$\bar{X}_D$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่างการทดสอบก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง
S D	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
S_D^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนความแตกต่างระหว่างการทดสอบก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง
t	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณาใน t - distribution
df	แทน	ระดับของความเป็นอิสระ
**	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติต่อชุมชน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบสอบถามวัดทัศนคติต่อชุมชน มาทดสอบนักเรียนก่อนทำการทดลอง

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ในการศึกษาค้นคว้า ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติต่อชุมชนก่อนทำการทดลอง

ก่อนที่จะทำการทดลอง เพื่อให้ทราบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม มีผลสัมฤทธิ์ที่ต่างกันมาก่อนหรือไม่ จึงได้ทำการทดสอบเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Pre - test) ระหว่างกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบศึกษานอกสถานที่กับกลุ่มที่เรียนตามคู่มือครู โดยใช้ t - test แบบ Independent ถึงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 3

ตาราง 3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนทำการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S D	t
กลุ่มทดลอง	34	20.32	6.290	0.08
กลุ่มควบคุม	34	20.20	5.422	

$$t .01 \quad (df = 33) = 2.457$$

จากตาราง 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา
ก่อนการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทาง
สถิติ แสดงว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ก่อนการทดลองไม่แตกต่างกัน

ในทำนองเดียวกัน เพื่อให้ทราบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อชุมชน
แตกต่างกันมาก่อนการทดลองหรือไม่ จึงได้ทำการเปรียบเทียบทัศนคติต่อชุมชน
ก่อนการทดลอง โดยใช้ t - test แบบ Independent ทั้งผลการวิเคราะห์ที่
ข้อมูลในตาราง 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบทัศนคติต่อชุมชนก่อนทำการทดลองของกลุ่มทดลองและ
กลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S D	t
กลุ่มทดลอง	34	47.26	6.501	1.02
กลุ่มควบคุม	34	45.70	5.987	

$$t_{.01} (df = 33) = 2.457$$

จากตาราง 4 พบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีทัศนคติ
ต่อชุมชนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ นักเรียนในกลุ่มทดลองและ
กลุ่มควบคุมมีทัศนคติต่อชุมชนไม่แตกต่างกันมาก่อนการทดลอง

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลตามจุดมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

1. จุดมุ่งหมายข้อที่ 1 ที่ว่า "เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาค้นคว้าวิธีสอนแบบศึกษานอกสถานที่กับการสอนตามคู่มือครู" นั้น มีสมมติฐานว่า "นักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างจากนักเรียนที่เรียนตามคู่มือครู" จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตาราง 5

ตาราง 5 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}_{T_1}$	$\bar{X}_{T_2}$	$\bar{X}_D$	s_D^2	t
กลุ่มทดลอง	34	20.32	36.38	16.06	13.38	3.914**
กลุ่มควบคุม	34	20.20	33.05	12.85	9.4	

$$t_{.01} (df = 66) = 2.66$$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 5 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองของนักเรียนทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา หน่วยประชากรและสิ่งแวดล้อมของนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบศึกษานอกสถานที่กับการสอนตามคู่มือครูแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. จากจุดมุ่งหมายข้อ 2 ที่ว่า "เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติต่อชุมชน
ของนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาค้นคว้าวิธีสอนแบบศึกษานอกสถานที่กับการสอนตาม
คู่มือครู" นั้น มีสมมติฐานว่า นักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบศึกษานอกสถานที่
มีทัศนคติต่อชุมชนแตกต่างจากนักเรียนที่เรียนตามคู่มือครู ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูล
ปรากฏดังตาราง 6

ตาราง 6 เปรียบเทียบทัศนคติต่อชุมชนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}_{T1}$	$\bar{X}_{T2}$	$\bar{X}_D$	S_D^2	t
กลุ่มทดลอง	34	47.26	58.94	11.68	9.93	6.72**
กลุ่มควบคุม	34	45.70	53.41	7.71	2.27	

$$t_{.01} (df = 66) = 2.66$$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 6 พบว่า ทัศนคติต่อชุมชนหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลอง
และกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า ทัศนคติต่อ
ชุมชนของนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบศึกษานอกสถานที่กับการสอนตามคู่มือครู
แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. จากจุดมุ่งหมายข้อ 3 ที่ว่า "เพื่อศึกษาพัฒนาการในด้านการเรียนรู้ในเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติต่อชุมชนจากการสอนแบบศึกษานอกสถานที่กับการสอนตามคู่มือครู" นั้น มีสมมติฐานว่า นักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ และนักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามคู่มือครู มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏดังในตาราง 7

ตาราง 7 พัฒนาทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}_{T_1}$	$\bar{X}_{T_2}$	ΣD	ΣD^2	t
กลุ่มทดลอง	34	20.32	36.38	546	9598	18.67**
กลุ่มควบคุม	34	20.20	33.35	427	6295	13.78**

$$t_{.01} (df = 33) = 2.75$$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 7 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองกับก่อนการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบศึกษานอกสถานที่กับการสอนตามคู่มือครูได้พัฒนาสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4. จากจุดมุ่งหมายข้อ 3 ที่ว่า "เพื่อศึกษาพัฒนาการในด้านการเรียนรู้ในเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทัศนคติต่อชุมชนจากการสอนแบบศึกษานอกสถานที่กับการสอนตามคู่มือครู" นั้น มีสมมติฐานว่า นักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบศึกษานอกสถานที่และนักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามคู่มือครู มีทัศนคติต่อชุมชนหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏดังตาราง 8

ตาราง 8 พัฒนาการด้านทัศนคติต่อชุมชนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}_{T_1}$	$\bar{X}_{T_2}$	ΣD	ΣD^2	t
กลุ่มทดลอง	34	47.26	58.94	397	6265	9.69**
กลุ่มควบคุม	34	45.70	53.41	262	2842	8.99**

$$t_{.01} (df = 33) = 2.75$$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01.

จากตาราง 8 พบว่า ทัศนคติต่อชุมชนหลังการทดลองกับก่อนการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า ทัศนคติต่อชุมชนของนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบศึกษานอกสถานที่กับการสอนตามคู่มือครูภายหลังการทดลองได้พัฒนาสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสอนแบบศึกษานอกสถานที่กับการสอนตามคู่มือครู
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติต่อชุมชนของนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสอนแบบศึกษานอกสถานที่กับการสอนตามคู่มือครู
3. เพื่อศึกษาพัฒนาการในด้านการ เรียนรู้ในเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนและทัศนคติที่มีต่อชุมชนจากการ สอนแบบศึกษานอกสถานที่กับการ สอนตามคู่มือครู

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่เรียนโดยการ สอนแบบศึกษานอกสถานที่ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนแตกต่างจากนักเรียนที่เรียนตามคู่มือครู
2. นักเรียนที่เรียนโดยการ สอนแบบศึกษานอกสถานที่ที่มีทัศนคติต่อชุมชนแตกต่างจากนักเรียนที่เรียนตามคู่มือครู
3. นักเรียนที่เรียนโดยการ สอนแบบศึกษานอกสถานที่ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
4. นักเรียนที่เรียนโดยการ สอนตามคู่มือครูมีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

5. นักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ที่มีทัศนคติต่อชุมชน
หลังการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียน

6. นักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามคู่มือครูที่มีทัศนคติต่อชุมชนหลังการเรียนรู้
สูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2
ปีการศึกษา 2528 ของโรงเรียนบ้านทุ่งนาวิทยา อำเภอนางรอง จังหวัด
อุทัยธานี จำนวน 68 คน โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มทดลอง 34 คน และกลุ่มควบคุม
34 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

2.1 แผนการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจาก
เนื้อหาวิชา ส. 102 (โลกของเรา) หน่วยประชากรและสิ่งแวดล้อม

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ส. 102
(โลกของเรา) เป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิด 5 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ
โดยมีค่าความเชื่อมั่น .74

2.3 แบบสอบถามวัดทัศนคติต่อชุมชน ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามวิธี
ของ ลิเคิร์ต ซึ่งประกอบด้วยรายการที่เป็นลักษณะคล้ายคำถามและมีช่องแสดง
ความคิดเห็น 5 ช่อง จำนวน 20 ข้อ โดยมีค่าความเชื่อมั่น .8260

3. การดำเนินการทดลอง

3.1 ทดสอบก่อนการทดลองสอนกับนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ส. 102 (โลกของเรา) หน่วยประชากรและสิ่งแวดล้อม และแบบสอบถามวัดทัศนคติต่อชุมชน

3.2 ดำเนินการทดลอง โดยให้นักเรียนกลุ่มทดลองเรียนจากการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ และให้นักเรียนกลุ่มควบคุมเรียนจากการสอนตามคู่มือครู

3.3 ทดสอบหลังการทดลองสอนกับนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบสอบถามวัดทัศนคติต่อชุมชนชุดเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนการทดลองสอน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบคะแนนทางค่านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติต่อชุมชน หลังการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ใช้ $t - test$ แบบ Independent

2. เปรียบเทียบคะแนนทางค่านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติต่อชุมชน จากการทดสอบก่อนการ เรียนกับหลังการเรียนภายในกลุ่มเดียวกัน ใช้ $t - test$ แบบ Dependent

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างจากนักเรียนที่เรียนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. นักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ที่มีทัศนคติต่อชุมชนแตกต่างจากนักเรียนที่เรียนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. นักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามคู่มือครูที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
5. นักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ที่มีทัศนคติต่อชุมชนหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
6. นักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามคู่มือครูที่มีทัศนคติต่อชุมชนหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากการทดสอบสมมติฐานในข้อที่ 1 ที่มีการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างกลุ่มที่เรียนด้วยการสอนแบบศึกษานอกสถานที่กับกลุ่มของนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนตามคู่มือครู พบว่า กลุ่มนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างจากกลุ่มนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรัชย์ ประเสริฐสรวย (สุรัชย์ ประเสริฐสรวย 2514 : 47) ที่ศึกษาประสิทธิภาพของการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ในวิชาสังคมศึกษา ในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย พบว่า นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยการใช้การศึกษานอกสถานที่เป็นกิจกรรมเสริมบทเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างจากนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาในชั้นเรียนแต่เพียงอย่างเดียวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิจัยที่ปรากฏออกมาทั้งกล่าว น่าจะเป็นเพราะสาเหตุดังนี้

1.1 การสอนแบบศึกษานอกสถานที่ เป็นการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีกิจกรรมลงมือปฏิบัติจริงในสถานการณ์ที่เป็นจริง จึงช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในเรื่องที่ศึกษาอย่างแท้จริงโดยตลอด และสามารถที่จะจดจำเนื้อหาได้เป็นอย่างดี (นอมถึ จงพฤษะ 2517 : 17) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับหลักการที่ว่า "เด็กจะเรียนได้ดี ถ้าได้เรียนจากของจริงซึ่งจะทำให้บทเรียนสนุกสนาน น่าสนใจ และมีผลในการปฏิบัติ (Leonard. 1962 : 167) แต่ในขณะที่เกี่ยวกับการสอนตามคู่มือครูไม่มีขั้นตอนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีกิจกรรมในสถานการณ์ที่เป็นจริงเทียบเท่ากับการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ การเรียนการสอนตามคู่มือครูจะใช้อุปกรณ์ทางการศึกษา เช่น แผนภาพ สไลด์ และการบรรยายจากครูผู้สอนเป็นหลัก

1.2 การสอนแบบศึกษานอกสถานที่ เป็นวิธีการสอนที่นักเรียนยังไม่เคยประสบมาก่อน ดังนั้นเมื่อนำมาใช้กับนักเรียนใหม่ ๆ จึงก่อให้เกิดความรู้สึกตื่นเต้น มีความกระตือรือร้นที่จะกระทำกิจกรรมทางการเรียนให้สำเร็จดูลง (อุทัย บุญประเสริฐ 2519 : 64) แต่ในขณะที่เกี่ยวกับการสอนตามคู่มือครูนั้นเด็กนักเรียนมีความเคยชินต่อขั้นตอนและวิธีการ จนกลายเป็นสิ่งธรรมดาในชีวิตประจำวัน และส่งผลให้เด็กขาดความกระตือรือร้นที่จะเรียนและสนใจต่อเนื้อหา ซึ่งก็สอดคล้องกับหลักการที่ว่า วิธีการสอนที่ดีที่สุดนั้นไม่มี แต่ควรใช้หลาย ๆ วิธีสลับกันไปโดยคำนึงถึงลักษณะของเนื้อหาเป็นหลัก (ไพฑูรย์ เพชรงาม 2528 : 37)

2. ทักษะคติต่อชุมชน

จากการทดสอบสมมติฐานในข้อที่ 2 ที่มีการเปรียบเทียบทักษะคติต่อชุมชนของนักเรียนระหว่างกลุ่มที่เรียนด้วยการสอนแบบศึกษานอกสถานที่กับกลุ่มที่เรียนด้วยการสอนตามคู่มือครู พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ มีทักษะคติต่อชุมชนแตกต่างจากนักเรียนที่เรียนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประหยัด สายวิเชียร (ประหยัด สายวิเชียร 2519 : 68) ที่ศึกษาทัศนคติของนักเรียนต่อการใช้ประโยชน์จากแหล่งความรู้ในชุมชน พบว่าการสอนโดยใช้แหล่งความรู้ในชุมชน จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางค่านั้ทัศนคติแตกต่างไปจากเด็กที่ได้รับการสอนแต่ในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว

ผลการวิจัยที่ปรากฏออกมาทั้งกล่าว น่าจะเป็นเพราะสาเหตุดังนี้

2.1 การสอนแบบศึกษานอกสถานที่ จะมีขั้นตอนที่กำหนดให้นักเรียนเป็นผู้แก้ปัญหาจากสภาพปัญหาที่ครูกำหนดให้ การแก้ปัญหานี้นักเรียนต้องแสวงหาคำตอบจากบุคคลและสถานที่ต่าง ๆ ที่นักเรียนไป สภาพดังกล่าวข้างต้นทำให้นักเรียนได้มีโอกาสสัมผัสกับบุคคลในอาชีพต่าง ๆ ตลอดจนบรรยากาศของสถานที่ที่ไป ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางค่านั้ทัศนคติเป็นอย่างมาก (สุบัญญัติ กิตติวิสาร 2528 : 36) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีของการสร้างเสริมทัศนคติที่ว่า การจัดกิจกรรมใด ๆ ที่เป็นประสบการณ์ตรงจะเป็นแนวทางให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางค่านั้ความคิดและสร้างเสริมทัศนคติอย่างเห็นได้ชัด (ฉวี วิชญเนติชัย 2524 : 118)

2.2 การสอนตามคู่มือครู ถึงแม้จะมีแผนภาพหรือมีการฉายสไลด์ประกอบการสอนก็ตาม แต่สื่อเหล่านี้ก็มีข้อจำกัดเพราะอย่างน้อยก็ไม่อาจจะสร้างบรรยากาศของความประทับใจให้แก่ผู้เรียนได้เท่ากับสถานที่ที่เป็นจริง (Edith. 1966 : 73) ประกอบกับการเรียนในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับประชากรและสิ่งแวดล้อมเป็นการเรียนรู้ในเรื่องราวที่ใกล้ตัวเด็กนักเรียน ดังนั้นการเรียนโดยใช้แหล่งความรู้ในชุมชนจึงมีโอกาที่จะสร้างเสริมหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติของเด็กที่มีต่อชุมชนให้แตกต่างไปจากการสอนตามคู่มือครู

3. พัฒนาการทางานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากการทดสอบสมมติฐานในข้อที่ 3 ที่มีการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนกับก่อนเรียนภายในกลุ่มเดียวกัน ของนักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบศึกษานอกสถานที่กับนักเรียนที่เรียนตามคู่มือครูมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ไต่ถามไว้

ผลการวิจัยที่ปรากฏออกมาดังกล่าวน่าจะเป็นเพราะสาเหตุดังนี้

3.1 การสอนแบบศึกษานอกสถานที่ เป็นการสอนที่ช่วยให้การเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาเต็มไปด้วยความมีชีวิตชีวา ไม่เป็นวิชาที่น่าเบื่อหน่ายอีกต่อไป เพราะสามารถทำให้นักเรียนเห็นว่า วิชาดังกล่าวมีความหมายและมีคุณค่าแก่ตัวนักเรียน และก่อให้เกิดความรู้ลึกซึ้งซึ่งประทับใจในเนื้อหาที่เรียน ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (สุนิสา สุจิตานนท์ 2528 : 79)

3.2 กลุ่มที่เรียนตามคู่มือครู จะมีกิจกรรมการเรียนการสอนที่นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการอภิปราย แสดงละคร แสดงบทบาทสมมุติ เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีอิสระในการพูด แสดงความคิดเห็น การแสดงท่าทางและบทบาทต่าง ๆ จากการที่นักเรียนได้ทำกิจกรรมเหล่านี้ ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกว่า ตนเองมีความหมายได้รับการยอมรับจากเพื่อน ๆ มีอิสระและเสรีภาพในการแสดงออก ซึ่งจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4. พัฒนาการทางานทัศนคติต่อชุมชน

จากการทดสอบสมมติฐานในข้อที่ 5, 6 ที่มีการเปรียบเทียบทัศนคติต่อชุมชนหลังการเรียนกับก่อนเรียนภายในกลุ่มเดียวกันของนักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบศึกษานอกสถานที่กับนักเรียนที่เรียนตามคู่มือครู มีคะแนนทางทัศนคติต่อชุมชนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ไต่ถามไว้

ผลการวิจัยที่ปรากฏออกมาดังกล่าวนี้น่าจะเป็นเพราะสาเหตุดังนี้

4.1 การสอนแบบศึกษาออกสถานที่ เป็นการสอนที่นำนักเรียนออกไปสู่ชุมชนตามแหล่งวิชาการต่าง ๆ การศึกษาหาความรู้ในลักษณะนี้เป็นไปตามหลักการที่ว่า ในบางครั้งสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนไม่อำนวยให้เกิดการเรียนรู้และทัศนคติที่ดีต่อเรื่องที่เรียน ครูอาจจะนำผู้เรียนออกไปนอกห้องเรียนเพื่อศึกษาสังเกตในสถานที่ต่าง ๆ (กาญจนา เกียรติประวัติ 2524 : 96) จากลักษณะของการเรียนการสอนดังกล่าว เด็กนักเรียนจึงมีโอกาสดำเนินสัมผัสกับบุคคลในอาชีพต่าง ๆ ในสถานที่ต่าง ๆ กัน ได้มองเห็นแง่มุมต่าง ๆ ของชุมชนในวิถีทางที่ถูกต้องและเป็นจริง

4.2 การสอนตามภูมิปัญญา จะมีกิจกรรมการเรียนการสอนที่นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการอภิปราย แสดงบทบาทสมมุติ ตลอดจนซักถามข้อสงสัยจากอาจารย์ผู้สอนได้ เหล่านี้ทำให้นักเรียนได้รับความรู้ใหม่จากบุคคลที่นักเรียนเชื่อถือ คือ ครูผู้สอน ซึ่งมีผลทำให้นักเรียนเปลี่ยนแปลง หรือเกิดทัศนคติต่อเรื่องราวต่าง ๆ ได้ ซึ่งก็สอดคล้องกับหลักการสร้างเสริมทัศนคติที่ว่าบุคคลจะเกิดทัศนคติหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้ ถ้าได้รับข้อมูลจากบุคคลหรือสื่อมวลชนที่ตนเชื่อถือ (Triandis. 1971 : 3) :

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและการศึกษาค้นคว้าดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา ควรได้นำวิธีสอนแบบศึกษานอกสถานที่มาใช้ในการสอนวิชาสังคมศึกษา เพราะการสอนตามวิธีนี้จะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้กระทำกิจกรรมในการแสวงหาความรู้ในสถานการณ์

ที่เป็นจริงตามสถานที่ต่าง ๆ ของชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ แต่ในการจัดการเรียนการสอนตามวิธีดังกล่าวจะให้ไถ่โดยดั้น ครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้

1.1 เนื้อหาที่จะนำมาใช้ในการสอน ควรเลือกเนื้อหาที่แหล่งวิทยาการภายในชุมชนนั้น ๆ สามารถที่จะให้ข้อมูลที่ เป็นความรู้แก่นักเรียนได้อย่างเพียงพอและตรงตามจุดประสงค์ของหลักสูตร

1.2 การสอนแบบศึกษานอกสถานที่ ไม่สมควรที่จะให้มีการใช้สอนอย่างพร่ำเพรื่อ หรือใช้ติดต่อกันด้วยระยะเวลาที่ยาวนานเกินไป เพราะการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ต้องใช้เวลาในการเตรียมการมากอีกทั้งยังสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายสูง ถ้าจัดให้มีที่เรียนในลักษณะนี้ติดต่อกันอย่างยาวนานอาจจะทำให้ประสิทธิภาพของการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ค่อยลงไปได้

1.3 กิจกรรมในการแสวงหาความรู้ของนักเรียนในสถานที่ต่าง ๆ นับว่าเป็นจุดเด่นของการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ ครูผู้สอนควรมีการวางแผนที่ดี และติดต่อกับสถานที่ที่จะไปไว้ล่วงหน้า และควรให้เจ้าของสถานที่ที่จะนำเด็กไปศึกษานอกสถานที่ได้ทราบถึงจุดประสงค์ของการไป เพื่อจะได้เตรียมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อตัวเด็กและตรงตามจุดประสงค์ของหลักสูตร

1.4 ในขั้นของการประเมินผล นับว่ามีความสำคัญอย่างมาก ครูผู้สอนจะต้องจัดให้มีการประเมินผลทุกครั้งทั้งไปทั้งในรูปของกลุ่มและรายบุคคล ทั้งนี้เพราะการสอนแบบศึกษานอกสถานที่นั้นเราจะจัดเฉพาะในบางเนื้อหาที่มีความเหมาะสมและคุ้มค่าต่อการไปเท่านั้น ถ้าขาดการประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ต่อเนื่อง การสอนแบบศึกษานอกสถานที่ก็จะไม่แตกต่างไปจากการที่ตนajaran นั้นคือ เด็กได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินจากการไปยังสถานที่ต่าง ๆ แต่จะได้รับความรู้หรือไม่ ไม่อาจยืนยันได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรนำวิธีการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ไปทดลองสอนกับกลุ่มตัวอย่างอื่นในระดับอื่น ๆ และเนื้อหาอื่น ๆ เพื่อจะได้ทราบว่า วิธีการสอนแบบนี้เหมาะสมกับเนื้อหาลักษณะใด และเหมาะสมกับนักเรียนในระดับใดมากที่สุด
2. ควรนำวิธีการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ไปเปรียบเทียบกับวิธีการสอนแบบอื่น ๆ นอกจากการสอนตามคู่มือครู เช่น กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ชินคิเคต สถานการณ์จำลอง เป็นต้น เพื่อรู้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติต่อชุมชนแตกต่างกันหรือไม่
3. ควรมีการศึกษามลการการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ที่จะส่งผลให้เกิดตัวแปรอื่น ๆ เช่น ตัวแปรที่เกี่ยวกับความกดดันในการเรียนรู้ ความรับผิดชอบ ความสามารถในการแก้ปัญหาและอื่น ๆ เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กาญจนา เกียรติประวัติ วิธีสอนทั่วไปและทักษะการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร วัฒนาพานิช 2524, 172 หน้า
- ซอนแก่น, มหาวิทยาลัย วารสารศึกษาศาสตร์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 ตุลาคม 2527 -
มกราคม 2528
- เฉลิม มลิลลา เทคนิควิธีการสอนประวัติศาสตร์ โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
2523, 320 หน้า
- ฉวี วิชญเนติชัย ชุดการเรียนรู้วิชา จิตวิทยาการศึกษา โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิง
ปากเกร็ด 2524, 176 หน้า
- ชัยพร วงศ์วรรณ การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้บทเรียนโมดูล กับการสอนตามปกติ
ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2521,
53 หน้า อักส่าเนา
- ชูชาติ นาสแสง การเปรียบเทียบผลการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ระดับ
ป.ศ. สูง เรื่อง ราชศัพท์และคำสุภาพ โดยใช้หน่วยการเรียนรู้การสอน
กับการสอนตามปกติ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2521,
180 หน้า อักส่าเนา
- ชูชีพ อ่อนโคกสูง ทัศนคติต่อการสอบสัมภาษณ์เพื่อเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน 2518, 32 หน้า อักส่าเนา
- เชิดศักดิ์ โสหาสินธุ์ การวัดทัศนคติและบุคลิกภาพ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร 2520, 130 หน้า อักส่าเนา

ไชยยศ เรืองสุวรรณ หลักการทฤษฎีเทคโนโลยีและแนวกรรมการศึกษา

ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์ 2521,

303 หน้า

เคโซ สวานานท์ จิตวิทยาทั่วไป โอเคียนส์ไทร์ 2519, 302 หน้า

ทงศักดิ์ คุ้มไข่น้ำ กิจกรรมและปัญหาในการดำเนินงานของโรงเรียนชุมชน

ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บริษัทานิพนธ์ กค.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร 2519, 100 หน้า อักษรเนา

ทศพร เขาวนที การไปรษณีย์แห่งความดี ในชุมชนระบอบการปกครองตามหลัก

ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น วิทยานิพนธ์ ก.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2516. อักษรเนา

ทวีชัย แสงจักร การศึกษาลักษณะทางกายวิภาคและสรีรวิทยาของสัตว์

เรื่อง "สัตว์และหน้าที่ของพลเมืองในสังคมไทย" สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย 2

โดยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

2525, 151 หน้า อักษรเนา

น้อมฤดี จงพฤษ คู่มือการศึกษาวิจัยสอนสังคมศึกษา ในโปรแกรมศึกษา

โรงพิมพ์สยาม 2517, 137 หน้า

นิพนธ์ สุขปรีดี เทคโนโลยีทางการศึกษา ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน 2525, 106 หน้า

บันลือ ทุกะวัน หลักผู้ทรงคุณวุฒิทางการบริหารงาน คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก โดยวัฒนาพานิช 2524, 192 หน้า

ประทักษ์ เจียรระบรียง การสำรวจการไปรษณีย์ของกรม และอุปการ

ในการสอนวิชาภูมิศาสตร์ วิทยานิพนธ์ กค.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กค.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา: ประสานมิตร 2516, 106 หน้า อักษรเนา

- ประภาเพ็ญ สุวรรณ ทัศนคติ : การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย
 ไทยวัฒนาพานิช 2520, 130 หน้า อัดสำเนา
- ประหยัค สายวิเชียร การใช้ประโยชน์ของแหล่งชุมชนประกอบการสอน
สังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น วิทยานิพนธ์ ศ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 2516, 87 หน้า อัดสำเนา
- เปลื้อง ณ นคร บทเรียนชีวิต ไทยวัฒนาพานิช 2521, 204 หน้า
- พจน์ สะเพียรชัย และคนอื่น ๆ การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2523, 140 หน้า
- พนัส หันพาจันทร์, ดร. การศึกษาของไทย วัฒนาพานิช จำกัด พ.ศ. 2521,
 229 หน้า
- ไพฑูรย์ เพ็ชรงาม เทคนิคการสอนวิชาสังคมศึกษา ไทยวัฒนาพานิช 2519,
 218 หน้า
- ปิญโญ สาธร การลงทุนเพื่อการศึกษา อักษรเจริญทัศน์ 2524, 372 หน้า
- มนตรี แยมกลีกร การใช้เทคโนโลยีทางการสอนในห้องเรียน ภาควิชา
 เทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 สงขลา 2525, 349 หน้า
- ล้วน สายยศ หลักการวิจัยทางการศึกษา โดย ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ
 พิมพ์ครั้งที่ 2 โรงพิมพ์ทวีการพิมพ์ 2527, 287 หน้า
- วิเชียร คำจันทร์ การศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 1 (ม. 1) โดยใช้การสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ กับการสอนแบบปกติ
 วิทยานิพนธ์ ศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2522,
 136 หน้า อัดสำเนา

ศึกษาธิการ, กระทรวง หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2524

คุรุสภา 2522, 217 หน้า

_____ คู่มือการสอนสังคมศึกษา โรงพิมพ์คุรุสภา 2521, 210 หน้า

สมบุรณ์ จิตพงศ์ เทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนสังคมศึกษา

สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร 2523, 140 หน้า

สมบุรณ์ ใจกลางคุก การทดลองการสอนวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

(ม. 1) เรื่องประชากรศึกษาโดยใช้บทเรียนโมดูลและการสอนตามปกติ

ปริญญาณพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2523,

55 หน้า อักษรย่อ

สมศักดิ์ สันธะระเวช การเลือกใช้วิธีแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนหลักสูตร สสวท. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร 2521, 70 หน้า

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ หลังสังคมวิทยา ไทยวัฒนาพานิช 2523, 303 หน้า

ลีปนันท เกตุทัต "แนวนโยบายการจัดมัธยมศึกษาในช่วงแผนพัฒนาการศึกษา

ระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529)" เอกสารประกอบการบรรยาย

ตุลาคม - พฤศจิกายน 2523, 5 หน้า

สุนันทา อัมอารีย์ การเปรียบเทียบผลการเรียนวิชาสังคมศึกษาชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 5 โดยการใช้นบทเรียนแบบโมดูลกับการสอนตามปกติ ปริญญาณพนธ์

กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2521, 272 หน้า

อักษรย่อ

สุนิลิต สุจิตานนท์ ยุทธศาสตร์การสอน โอเคียนส์ไทร์ 2528, 190 หน้า

สุปัญญา กิตติวิสาร แนวคิดทางการศึกษาและพัฒนารมณย์ เพื่อความสมบูรณ์

ของอาชีพครู โอเคียนส์ไทร์ 2528, 291 หน้า

- สุรัชย์ ประเสริฐสรวย ประสิทธิภาพของการศึกษานอกสถานที่ประกอบการสอน
วิชาสังคมศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนปลาย วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2514, 82 หน้า อักส่าเนา
- สุวิธ แก้วเกษ งานบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2518, 72 หน้า อักส่าเนา
- สุเทพ โลไทยสงค์ ทัศนะต่อวิชาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช
2521 ของนักเรียนผู้ปกครองครูและผู้บริหารการศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่
 ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2524,
 95 หน้า อักส่าเนา
- สุโท เจริญสุข จิตวิทยาการเรียนการสอนตามแนวพุทธปรัชญาและจิตวิทยา
แผนใหม่ แพรววิทยา 2515, 386 หน้า
- หทัย ทันหยง การสอนสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เอกสารประกอบ
การสอน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก 2525, 606 หน้า
- อวยชัย โชคนุณยสิทธิ์ การศึกษาลักษณะนิสัยและทัศนคติต่อวิชาสังคมศึกษา
เรื่องการพัฒนาประเทศ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการเรียนเป็นทีม
 ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
 2525, 115 หน้า อักส่าเนา
- อภิลักษณ์ เพียรเสมอ การศึกษารเปรียบเทียบผลการเรียนวิชาสังคมศึกษา
เรื่องการเรียนรู้ใจแผนที่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม. 1) โดยการใช้บทเรียน
โมเดลกับการสอนตามปกติ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
 2522, 122 หน้า อักส่าเนา
- อัญชลี เศรษฐเสถียร เทคนิควิธีการเลือกใช้และผลิตสื่อการเรียนการสอน
วิชาสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2526, 124 หน้า

อัศนีย์ ศรีสุข การศึกษาทัศนคติในการอนุรักษ์ธรรมชาติ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประมาณปี 2521, 121 หน้า

อุทัย บุญประเสริฐ หลักการและเทคนิคการศึกษา ไทเทคนิโตร์ 2520,

218 หน้า

Allport, Marry L. Educational Film Library Association.
recording and public address equipment. New York, 1935.

Barton, Thomas F. "Emphasizing Applied Geography," The Journal of Geography. April, 1969.

Brown, James W., Lewis, Richard B. and Hiredoroad, Fred F.
A.V. Instruction Materials and Methods. New York,
McGraw - hill Company, Inc., 1959.

Bunyasingha, Tamsiri. A Changing Secondary Education in Thai Culture. Bangkok : McGlasson, 1959.

Cruz, Nonita Ligo Psychology of exception children and youth.
Englewood Cliffs Prentice - Hall, 1975.

Dales, Edgar. Audio Visual Methods in Teaching. New York,
Holt, Rinehart and Winston, 1959.

Ferguson, George A. Statistical analysis in psychology and education. Tokyo McGraw - Hill International Book, 1976.

Julian W. Smith Outsder education. Englewood Cliff,
Prentice Hall, 1963.

Kenworthy, Leonard S. Guide to Social Studies Teaching.
Belmont, California, Wordsworth Publishing Company,
Inc., 1962.

Leonard H. Clark, The American Secondary School Curriculum.
The Macmill Company New York Callir - Macmillan Limited
London, 1972.

Leonard, Edith M. Foundations of learning in childhood education.
Ohio, Charles E. Merrill, 1962.

Olson, Edward G. School Community. New Jersey, Prentice
Hall, Inc., 1960.

Parker, Edith P. "Geography and the Community," J. Geog.
40 : 1961.

Rock Island, Illinois, Field Trips. Publish School..

The Atlanta Community High School. Go Look. Listen.
A Community. Resource Handbook. Georgia, The Atlanta
Public Schools, 1958.

Van Haslen S. King, Innovation in Education. Charles A.
Jone Publishing Company Warthington, This, 1971.

William, B. Flink, et. al Social Study in Luzan. Public
School The Education Quarterly, 10 June, 1961.

Wittich, Walter A. and Schuller, Charles F. Audio Visual
Materials their Nature and Use. New York, Harper &
Brothers Publishers, 1967.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

1. ผลการวิเคราะห์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา
2. ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามวัดทัศนคติ

ตาราง 9 แสดงค่าความยากง่าย (P) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความยากง่าย
มาตรฐานของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา

ข้อ	P	r	Δ	ข้อ	P	r	Δ
1	.55	.23	12.5	26	.55	.30	12.5
2	.56	.36	12.4	27	.50	.59	15.1
3	.49	.33	13.1	28	.73	.59	10.5
4	.72	.59	10.6	29	.78	.75	9.9
5	.62	.47	11.8	30	.56	.27	12.4
6	.53	.25	12.7	31	.63	.30	11.5
7	.30	.24	15.1	32	.56	.20	12.4
8	.61	.37	11.9	33	.61	.36	11.6
9	.76	.46	10.1	34	.58	.59	12.2
10	.53	.31	12.7	35	.42	.24	13.8
11	.51	.46	12.9	36	.57	.25	12.3
12	.80	.39	9.6	37	.74	.69	10.5
13	.65	.32	11.4	38	.26	.21	15.5
14	.64	.36	11.6	39	.54	.43	12.6
15	.42	.30	13.8	40	.32	.29	14.2
16	.53	.42	12.7	41	.53	.54	12.6
17	.39	.48	14.1	42	.40	.56	14.0
18	.46	.37	13.4	43	.65	.77	11.4
19	.45	.41	13.5	44	.40	.31	14.1
20	.53	.42	12.7	45	.73	.59	10.5
21	.65	.30	11.5	46	.48	.40	13.2
22	.78	.40	9.9	47	.62	.53	11.8
23	.47	.64	13.3	48	.48	.40	13.2
24	.77	.57	10.1	49	.77	.57	10.1
25	.59	.44	12.4	50	.59	.48	14.1

ตาราง 10 แสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างสอบก่อนเรียนกับสอบหลังเรียน
ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มทดลอง				กลุ่มควบคุม			
เลขที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน	D	เลขที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน	D
1	21	37	16	1	18	36	18
2	18	41	23	2	22	39	17
3	16	39	23	3	15	25	10
4	15	30	15	4	26	40	14
5	21	38	17	5	19	37	18
6	25	33	8	6	22	32	10
7	32	42	10	7	18	34	16
8	28	45	17	8	11	28	17
9	17	39	22	9	15	31	16
10	31	45	14	10	29	45	16
11	15	37	22	11	14	31	17
12	17	35	16	12	27	40	13
13	31	42	11	13	17	28	11
14	27	44	17	14	21	32	11
15	16	36	20	15	18	28	10
16	14	34	20	16	25	38	13
17	12	35	23	17	31	41	10
18	19	32	13	18	21	35	14

ตาราง 10 (ต่อ)

กลุ่มทดลอง				กลุ่มควบคุม			
เลขที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน	D	เลขที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน	D
19	21	28	7	19	27	22	-5
20	15	37	22	20	21	37	16
21	22	29	7	21	20	28	8
22	33	42	9	22	22	36	14
23	18	31	13	23	15	32	17
24	14	37	23	24	29	43	14
25	12	25	13	25	25	39	14
26	17	35	18	26	24	22	-2
27	25	39	14	27	18	30	12
28	28	41	13	28	12	27	15
29	15	37	22	29	19	37	18
30	28	42	14	30	25	39	14
31	18	32	14	31	17	35	8
32	16	38	22	32	9	27	18
33	22	33	11	33	14	29	15
34	12	29	17	34	21	31	10

ตาราง 11 แสดงคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามวัดทัศนคติต่อชุมชนของกลุ่มทดลองและ
กลุ่มควบคุม

กลุ่มทดลอง				กลุ่มควบคุม			
เลขที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน	D	เลขที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน	D
1	52	64	12	1	51	59	8
2	55	58	3	2	60	64	4
3	47	62	15	3	48	52	4
4	51	65	14	4	45	48	3
5	54	68	14	5	39	44	5
6	39	47	8	6	51	62	11
7	54	59	5	7	41	54	13
8	51	47	16	8	48	57	9
9	48	52	4	9	47	52	5
10	37	55	13	10	62	58	-4
11	49	58	9	11	46	49	3
12	47	62	15	12	40	57	17
13	53	54	1	13	42	48	6
14	46	49	3	14	48	59	11
15	39	46	7	15	51	64	13
16	54	59	5	16	41	47	6
17	48	61	13	17	48	51	3
18	49	66	17	18	42	54	12

ตาราง 11 (ต่อ)

กลุ่มทดลอง				กลุ่มควบคุม			
เลขที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน	D	เลขที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน	D
19	45	62	17	19	39	43	4
20	55	58	5	20	37	42	5
21	48	64	16	21	45	48	3
22	58	67	9	22	51	55	4
23	46	73	27	23	42	52	10
24	49	64	15	24	39	42	3
25	44	58	14	25	43	56	13
26	38	43	5	26	37	54	17
27	52	54	2	27	42	61	19
28	55	67	12	28	48	58	10
29	51	64	13	29	52	64	12
30	42	69	27	30	42	52	10
31	46	57	11	31	45	55	10
32	42	62	20	32	47	51	4
33	34	58	24	33	41	49	8
34	49	52	3	34	54	55	1

ตาราง 12 แสดงค่าอ่านจำแนกเป็นรายชื่อของแบบสอบถามวัดทัศนคติต่อชุมชน

ข้อ	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2	
1	4.56	.76	3.68	1.56	2.88
2	3.84	1.56	3.04	1.46	2.30
3	4.88	.11	4.48	.26	3.28
4	4.48	.43	3.08	.99	5.87
5	4.16	1.14	3.12	1.36	3.28
6	4.12	1.69	2.8	1.17	3.90
7	3.68	1.64	2.96	1.12	2.16
8	3.44	1.34	2.8	1.25	1.98
9	4.28	1.21	3.04	1.20	3.99
10	4.12	.86	3.56	.92	2.09
11	3.64	1.74	2.04	.79	1.78
12	3.84	1.56	2.48	1.09	4.93
13	4.56	1.26	3.0	1.33	4.84
14	3.36	.66	2.56	1.09	3.02
15	3.84	1.64	2.92	1.33	2.66
16	4.08	1.83	3.0	.92	3.90
17	4.64	.32	3.6	1.17	4.26
18	4.12	1.28	3.4	1.42	2.19
19	4.2	.83	2.96	1.04	4.53
20	4.68	.81	2.96	1.04	4.53

ภาคผนวก ๒

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา
2. แบบสอบถามวัดทัศนคติของชุมชน

11. ภาวะประชากรของไทยในปัจจุบัน จะส่งผลต่อภาวะการศึกษาอย่างไร
- มาตรฐานของโรงเรียนโดยทั่วไปจะดีขึ้น
 - โรงเรียนไม่เพียงพอสำหรับนักเรียน
 - ครูมีความสามารถต่ำและรายได้ต่ำ
 - นักเรียนไม่นิยมเรียนโรงเรียนของทางราชการ
 - นักเรียนจบระดับประถมน้อยกว่ามัธยม
12. ข้อใด แสดงถึงการไร้คุณภาพของประชากร
- อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้
 - มุ่งแสวงหาความร่ำรวย
 - มีความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ
 - ไม่นิยมใช้สินค้าที่ผลิตในประเทศ
 - ไม่มีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ
13. ประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติมาก ๆ จะเกิดผลอย่างไร
- เศรษฐกิจดี
 - มีการใช้เงินมากขึ้น
 - มีสถานที่ท่องเที่ยวมาก
 - พลเมืองขยันทำมาหากิน
 - ฐานะทางการเมืองมั่นคง
14. ททท. จะช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยวิธีใด
- เผาหญ้าบริเวณข้างเคียง
 - ใช้น้ำและไฟอย่างประหยัด
 - นำพืชหวงห้ามมาปลูกที่บ้าน
 - ซื้อแร่ธาตุจากต่างประเทศมาใช้
 - นำเศษขยะไปทิ้งน้ำเพื่อให้ปลากิน
15. ศัตรูสำคัญของป่า คือ
- วัชพืช
 - มนุษย์
 - แมลง
 - สัตว์ป่า
 - น้ำท่วม

21. บริเวณที่ลักษณะดินเป็นดินปนทรายควรแก้ปัญหาในด้านความอุดมสมบูรณ์ของดิน โดยวิธีใด
- ก. ปลูกป่า
 - ข. ทำฝนเทียม
 - ค. ปลูกพืชคลุมดิน
 - ง. สร้างอ่างเก็บน้ำ
 - จ. โถกกลับหน้าดิน
22. นายสังข์อายุ 19 ปี รายได้ 1,500 บาท นางสาวเพ็ญอายุ 17 ปี รายได้ 1,000 บาท ทั้งสองต้องการแต่งงานกัน ในภาวะเศรษฐกิจเช่นนี้ ท่านเห็นควยหรือไม่
- ก. เห็นควยเพราะทั้งสองรักกัน
 - ข. เห็นควยเพราะทั้งสองมีรายได้แล้ว
 - ค. ไม่เห็นควยเพราะทั้งสองมีรายได้ต่ำ
 - ง. ไม่เห็นควยเพราะทั้งสองมีความรู้น้อย
 - จ. ไม่เห็นควยเพราะทั้งสองอายุน้อย
23. ข้อใดมีความหมายตรงกับ "ทรัพยากรธรรมชาติ"
- ก. สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ
 - ข. สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น
 - ค. สิ่งที่อยู่รอบตัวเรา
 - ง. สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ
 - จ. สิ่งที่สามารถนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ได้
24. ถ้าช่วยกันอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะเกิดผลอย่างไรมากที่สุด
- ก. ประชาชนจะปราศจากโรคภัย
 - ข. ทุกคนจะมีสุขภาพดี
 - ค. สภาพความเป็นอยู่โดยทั่วไปจะดีขึ้น
 - ง. คงความสมดุลทางธรรมชาติได้นาน
 - จ. ภัยวิบัติทางธรรมชาติจะไม่เกิดขึ้น
25. การกระทำใด เป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางอ้อม
- ก. ใช้น้ำยาเคมีทำลายศัตรูพืช
 - ข. รับประทานอาหารกระป๋อง
 - ค. ใช้น้ำมันที่ซื้อจากต่างประเทศ
 - ง. ใช้พลาสติกแทนวัสดุธรรมชาติ
 - จ. ใช้น้ำมันรถยนต์ที่เสียมาทำเป็นรองเท้า

32. เพื่อเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ท่านควรปฏิบัติอย่างไร

- ก. รักษาความสะอาดของสวนสาธารณะ
- ข. ขจัดวัชพืชที่ขึ้นในที่รกร้างให้หมดไป
- ค. ขุดลอกทางน้ำให้ไหลสะดวกขึ้น
- ง. ช่วยกันปลูกและบำรุงรักษาป่า
- จ. ส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตป่าสงวน

33. บริเวณที่คนอยู่กันหนาแน่น โดยปกติจะเป็นบริเวณใด

- ก. ภูเขาสูง
- ข. ป่าดงดิบ
- ค. ชายทะเล
- ง. เขตแหล่งแล้ง
- จ. ที่ราบลุ่มแม่น้ำ

34. ประชากรของประเทศที่พัฒนาแล้วจะมีลักษณะอย่างไร

- ก. ประชากรมีการศึกษาสูง
- ข. ความเป็นอยู่หรูหรา
- ค. ประชากรมีจำนวนมาก
- ง. มีประชากรวัยเด็กมาก
- จ. เพศหญิงมากกว่าเพศชาย

35. ข้อใด ไม่ควรทำ สำหรับการป้องกันการอพยพของชาวชนบทเข้าสู่เมืองหลวง

- ก. ส่งเสริมอาชีพกับชาวชนบท
- ข. ออกกฎหมาย ให้มีการย้ายถิ่น
- ค. กระจายสถานศึกษาไปต่างจังหวัด
- ง. จัดสวัสดิการต่าง ๆ กับชาวชนบท
- จ. จัดงบประมาณเพื่อพัฒนาชนบทมากขึ้น

36. ถ้าต้องการบำรุงดินให้สมบูรณ์ควรทำอย่างไร

- ก. ปลูกพืชชนิดเดียวกันตลอดทั้งปี
- ข. นำ กรวด หิน ขยะ มาถมที่ดิน
- ค. ใส่ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ปริมาณมาก ๆ
- ง. หลังการเก็บเกี่ยวแล้ว
- จ. นำซากพืชและสัตว์ที่เน่าเปื่อยมาฝังมาใส่ดิน

37. ปัญหาประชากรเกิดขึ้นได้อย่างไร

- ก. อัตราการเพิ่มของประชากรมากเกินไป
- ข. การเพิ่มของประชากรไม่สมดุลกับทรัพยากร
- ค. ประชากรที่เพิ่มขึ้นมาจากการศึกษา
- ง. ไม่สามารถพัฒนาคุณภาพของประชากรได้
- จ. ประชากรมีปัญหามากขึ้น

38. ถ้าครอบครัวมีบุตรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว สิ่งใดจะเป็นปัญหาต่อครอบครัวมากที่สุด

- ก. ที่อยู่อาศัย
- ข. สุขภาพอนามัย
- ค. การเลี้ยงดูบุตร
- ง. สุขภาพของมารดา
- จ. รายได้ของครอบครัว

39. เราสามารถหนีไปจากโลกได้เพราะเหตุใด

- ก. ความก้าวหน้าทางการเมือง
- ข. ความเจริญทางการศึกษา
- ค. ความจำเป็นสำหรับการครองชีพ
- ง. ความเจริญทางอุตสาหกรรม
- จ. ความจำเป็นในการเพิ่มผลผลิตการเกษตร

40. "ต้นไม้คือชีวิต เจ้าช่วยดูรักษามันนะ" จากคำขวัญนี้ แสดงว่า

- ก. ต้นไม้เป็นเพื่อนของมนุษย์
- ข. ประชาชนควรบำรุงรักษาป่า
- ค. ต้นไม้สร้างความมั่นคงแก่ชาติ
- ง. ต้นไม้ช่วยรักษาความสมดุลของอากาศ
- จ. ต้นไม้เป็นแหล่งอาหารของมนุษย์และสัตว์

41. อัตราการเพิ่มของประชากรในปัจจุบันจะสูงมากในกลุ่มประเทศใด

- ก. กลุ่มประเทศสังคมนิยม
- ข. กลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว
- ค. กลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนา
- ง. กลุ่มประเทศที่อาศัยอยู่ตามหมู่เกาะ
- จ. กลุ่มประเทศในแถบตะวันออกกลาง

42. การเปลี่ยนแปลงประชากรหมายถึงอย่างไร
- การเปลี่ยนแปลงขนาดของประชากร
 - การอพยพเคลื่อนย้ายของประชากร
 - การเพิ่มของประชากรที่เกิดขึ้น
 - การลดจำนวนประชากรที่เกิดขึ้น
 - การวางแผนเกี่ยวกับประชากร
43. สาเหตุใดที่ทำให้จำนวนประชากรเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ
- อัตราการเกิด
 - อัตราการตาย
 - อัตราการย้าย
 - อัตราการว่างงาน
 - อัตราการไ้ทำงาน
44. แนวโน้มการเพิ่มของประชากรในปัจจุบันมีลักษณะอย่างไร
- อัตราการเพิ่มอย่างรวดเร็ว
 - อัตราการเพิ่มลดลงอย่างมาก
 - อัตราการเพิ่มคงที่ตลอดเวลา
 - ที่กล่าวมาแล้วยังสรุปแน่นอนไม่ได้
 - อัตราการเพิ่มเป็นไปอย่างเหมาะสม
45. ในปัจจุบันอัตราการเพิ่มของประชากรตามธรรมชาติจะพบว่าสูงมากในทวีปอะไร
- เอเชีย
 - แอฟริกา
 - ละตินอเมริกา
 - แองโกลอเมริกา
 - อเมริกากลาง
46. กลุ่มประเทศในทวีปใดที่มีอัตราการเพิ่มตามธรรมชาติของประชากรต่ำสุด
- อเมริกาเหนือ
 - ยุโรป
 - เอเชีย
 - ออสเตรเลีย
 - แอฟริกา

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด 20 ข้อ
 2. แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้สึกของนักเรียน
นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร ก็ตอบไปตามความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียน
คำตอบที่ดีที่สุดคือคำตอบที่เป็นความคิดเห็นส่วนตัวของนักเรียนเอง
 3. แบบสอบถามทัศนคตินี้ จะไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อคะแนน
ของนักเรียน ขอให้นักเรียนจงสบายใจ และตอบให้ตรงกับความรู้สึกของ
นักเรียนให้มากที่สุด
 4. การตอบแบบสอบถามให้นักเรียนทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่าง
ที่มีข้อความว่า มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด เพียงขอละ
- 1 คำตอบเท่านั้น

แบบสอบถามวัดทัศนคติต่อชุมชน

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ข้าพเจ้ารู้สึกภูมิใจที่ได้อาศัยอยู่ในชุมชนนี้					
2. ถ้ามีโอกาส ข้าพเจ้าจะเลือกประกอบอาชีพที่มีอยู่ในชุมชนนี้					
3. ประชาชนในชุมชนของเราควรมีความคิดที่จะได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชน					
4. ควรมีการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เพื่อการพัฒนาชุมชนของเรา					
5. การศึกษามีส่วนเกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนนี้					
6. การส่งเสริมการเล่นกีฬาภายในชุมชนของเราจะทำให้สุขภาพจิตของประชาชนดีขึ้น					
7. ประชาชนในชุมชนนี้มีค่านิยมในการส่งบุตรหลานเข้ารับการศึกษาระดับสูง					
8. สภาพแวดล้อมภายในชุมชนของเรามีความเหมาะสมกับชีวิตของประชาชน					
9. อาชีพต่าง ๆ ของประชาชนในชุมชนนี้มีความมั่นคงและก้าวหน้า					

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
10. การสร้างสิ่งสาธารณะประโยชน์เป็นไป เพื่อสนองความต้องการของประชาชน ในชุมชน					
11. ประชาชนโดยทั่วไปให้ความร่วมมือใน การรักษาความสะอาดของชุมชน					
12. ชุมชนของข้าพเจ้ามักประสบปัญหาใน ด้านความปลอดภัยในทรัพย์สิน					
13. การเผยแพร่ข่าวสารความรู้ในชุมชน ของเราเป็นสิ่งที่สำคัญในการสร้าง ความเข้าใจที่ตรงกัน					
14. สภาพสิ่งแวดล้อมของชุมชนของเราเป็น สาเหตุหนึ่งที่ทำให้สุขภาพจิตของประชาชน ไม่ดี					
15. ประชาชนในชุมชนมีสำนึกในการช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันดี					
16. เจ้าหน้าที่รักษาความสงบในชุมชนของเรา ปฏิบัติหน้าที่จนเป็นที่วางใจของ ประชาชน					
17. การคมนาคมภายในชุมชนของเรามักจะ ประสบปัญหาในด้านความไม่สะดวกและ ปลอดภัย					

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
18. สถาบันทางศาสนาในชุมชนของเรา สามารถเรียกศรัทธาจาก ประชาชนได้					
19. ประชาชนในชุมชนของเราสนใจที่ ออกกำลังกายโดยการ เล่นกีฬา ในยามว่าง					
20. ประชาชนให้การยอมรับในคุณภาพของ สถาบันทางการศึกษาที่ตั้งอยู่ใน ชุมชนนี้					

ภาคผนวก ค

แผนการสอนแบบศึกษานอกสถานที่

แผนการสอนแบบศึกษานอกสถานที่

จำนวนคาบ 1 คาบ

ความคิดรวบยอดและหลักการ

การสอนแบบศึกษานอกสถานที่ เป็นการสอนที่จัดอยู่ในรูปของกิจกรรมที่มุ่งให้นักเรียนได้เรียนโดยผ่านประสบการณ์ตรงในสถานการณ์ที่เป็นจริง

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถบอกขั้นตอนของการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ได้อย่างถูกต้อง
2. นักเรียนสามารถวางแผนร่วมกันในการเตรียมตัวเพื่อไปศึกษานอกสถานที่ในแต่ละครั้งได้
3. นักเรียนสามารถปฏิบัติตัวได้ถูกต้องตามกฎระเบียบของสถานที่ที่ไป

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

กิจกรรมครู

1. ครูผู้สอนกล่าวถึงความจำเป็นที่ว่าการเรียนเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาในบางเรื่องไม่อาจที่จะจำลองเรื่องราวหรือชี้ให้นักเรียนได้เห็นภาพพจน์ได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้นจึงมีความจำเป็น

กิจกรรมนักเรียน

นักเรียนฟังและซักถามข้อสงสัย

กิจกรรมครู

กิจกรรมนักเรียน

ต้องนำผู้เรียนออกไปเรียนรู้ตาม
สถานที่ต่าง ๆ ที่มีศักยภาพในการให้
ข้อมูลที่เป็นความรู้ตรงตามจุดประสงค์
ของหลักสูตรและลักษณะการเรียนรู้
การสอนแบบนี้เรียกว่า "การศึกษา
นอกสถานที่"

2. ครูสอนอธิบายถึงจุดประสงค์ของ
การสอนแบบศึกษานอกสถานที่ว่า
การสอนแบบศึกษานอกสถานที่เป็น
การสอนที่จัดอยู่ในรูปของกิจกรรมเพื่อ
ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยผ่านประสบการณ์
ตรงในสถานการณ์ที่เป็นจริง

3. ครูอธิบายถึงขั้นตอนต่าง ๆ ของการสอน
แบบศึกษานอกสถานที่ ดังนี้

1. ขั้ววางโครงการ
2. ขั้วตั้งจุดประสงค์
3. ขั้วไปศึกษา
4. ขั้วเสนอผลงานและสรุปข้อมูล
5. ขั้วประเมินผล

นักเรียนซักถามถึงวิธีปฏิบัติตน
ในแต่ละขั้นตอน

กิจกรรมครู

4. ครูผู้สอนแจ้งแก่นักเรียนให้ทราบถึงสถานที่ที่จะใช้ประกอบการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ทั้ง 6 แห่ง พร้อมกับแจ้งให้ทราบถึงสถานที่ที่จะไปเป็นแห่งแรก พร้อมกับชี้แจงถึงระเบียบวินัยและการปฏิบัติตนในแต่ละสถานที่ที่ไป
5. ครูแบ่งนักเรียนในห้องออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละประมาณ 5 – 6 คน พร้อมกับให้แต่ละกลุ่มเลือกหัวหน้า เลขานุการ
 - ครูชี้แจงถึงหน้าที่ของหัวหน้ากลุ่ม
 - ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมารับปัญหาจากครู

กิจกรรมนักเรียน

นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานที่ที่จะไป

นักเรียนแต่ละกลุ่มประชุมวางแผนร่วมกันในการแก้ปัญหาจากสภาพปัญหาที่ครูกำหนดให้ และแบ่งหน้าที่ในการทำงานร่วมกัน

แผนการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ (ในส่วนเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนา)

จำนวน 2 คาบ (เป็นคาบที่ 2 - 3 ของการเรียน โดยชั้นที่ 1 - 4 อยู่ในคาบที่ 2 และชั้นที่ 5 อยู่ในคาบที่ 3 ของวันถัดมา)

ความคิดรวบยอดและหลักการ

ศาสนาพุทธสอนคนให้เป็นคนดี และมุ่งให้มนุษย์อยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุขในสังคม

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถบอกได้ถึงกิจของสงฆ์ในชีวิตประจำวัน และในเทศกาลต่าง ๆ ได้
2. นักเรียนสามารถอธิบายถึงแนวทางการปฏิบัติตัวในฐานะของพุทธศาสนิกชนได้
3. นักเรียนสามารถที่จะอธิบายได้ถึงประวัติความเป็นมาในเชิงประวัติศาสตร์ของสถานที่ที่สำคัญทางศาสนาในชุมชนของนักเรียนเองและที่อื่น ๆ
4. นักเรียนสามารถที่จะวิเคราะห์ได้ถึงความสำคัญของศาสนาในส่วนที่เข้าไปมีบทบาทต่อความสงบสุขของสังคม

ขั้นตอนการสอนแบบศึกษานอกสถานที่

1. ขั้นวางแผนโครงการ

ครูพิจารณาสถานที่ที่จะไปเพื่อใช้ประกอบการศึกษาโดยอาศัยเกณฑ์เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ สำหรับในเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนานี้ ครูกำหนดสถานที่ที่จะไป คือ วัด และเขียนออกมาเป็นโปรแกรมได้ดังนี้

1.1	สถานที่ที่จะไป	วัดทุ่งนาใหม่
1.2	ระยะทาง	400 เมตร
1.3	ระยะเวลาในการเดินทาง	15 นาที
1.4	ลักษณะการไป	เดินด้วยเท้า
1.5	ระยะเวลาเยี่ยมชม	40 นาที
1.6	วิทยากรผู้ให้ความรู้	พระภิกษุสงฆ์

2. ขั้นตั้งจุดประสงค์

ครูและนักเรียนร่วมกันตั้งจุดประสงค์ในการศึกษาว่า ต้องการที่จะได้ข้อมูลอะไร จากการไปยังสถานที่ที่กำหนด แล้วเขียนออกมาเป็นสภาพของปัญหา และขอบเขตที่แต่ละกลุ่มจะได้รับดังนี้

กลุ่มที่ 1 ได้รับปัญหาและขอบเขต ดังนี้

ศาสนามีอิทธิพลและบทบาทอย่างไรต่อสังคม

- ด้านที่เกี่ยวกับอุดมคติและความเชื่อ
- ด้านที่เกี่ยวกับจารีตประเพณี
- ด้านที่เกี่ยวกับการศึกษา

กลุ่มที่ 2 ได้รับปัญหาและขอบเขต ดังนี้

สถานที่ที่สำคัญ ๆ ทางศาสนามีประวัติความเป็นมาในเชิงประวัติศาสตร์

อย่างไร

- ประวัติความเป็นมาของวัดที่ไป
- โบราณวัตถุที่น่าสนใจภายในวัด
- โบราณสถานอื่น ๆ

กลุ่มที่ 3 ได้รับปัญหาและขอบเขต ดังนี้

ในฐานะพุทธศาสนิกชน นักเรียนมีแนวทางในการปฏิบัติตัวอย่างไรในด้าน
กาย วาจา ใจ

- ในแง่ของการปฏิบัติต่อตนเอง
- ในแง่ของการปฏิบัติต่อผู้อื่น
- ในแง่ของการทำนุบำรุงศาสนา

กลุ่มที่ 4 ได้รับปัญหาและขอบเขตดังนี้

ข้อปฏิบัติที่สำคัญ ๆ ในทางศาสนามีอะไรบ้าง และกล่าวไว้อย่างไร

- ข้อปฏิบัติประเภทศีล 8 และ ศีล 5
- ข้อปฏิบัติอื่น ๆ
- หลักการที่สำคัญ

กลุ่มที่ 5 ได้รับปัญหาและขอบเขต ดังนี้

พระภิกษุมีการกิจต่อศาสนาและมีแนวทางในการปฏิบัติตัวอย่างไร

- ในชีวิตประจำวัน
- ในเทศกาลต่าง ๆ
- ในด้านการเผยแพรศาสนา

กลุ่มที่ 6 ได้รับปัญหาและขอบเขต ดังนี้

มีความจำเป็นมากน้อยเพียงใดที่สังคมไทยจะต้องมีศาสนา (โดยมุ่งให้

นักเรียนเก็บข้อมูลจากบุคคลต่อไปนี้)

- เจ้าอาวาสวัดที่นักเรียนไป
- พระลูกวัด
- ผู้ปกครองนักเรียนเอง
- บุคคลในอาชีพต่าง ๆ
- เพื่อน ๆ ของนักเรียนเอง

3. ขั้นเตรียมการ

ปัญหาจากครู

ในครั้งนี้

- แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละประมาณ 5 - 6 คน
- ให้แต่ละกลุ่มเลือกหัวหน้า เลขานุการของกลุ่ม แล้วส่งตัวแทนมารับ

- ครูและนักเรียนสรุปขั้นตอนและแนวปฏิบัติในการไปศึกษานอกสถานที่
- นักเรียนแต่ละกลุ่มวางแผนการท่างายภายในกลุ่มตน

4. ขั้นไปศึกษา

นักเรียนแต่ละกลุ่มจะดำเนินการแสวงหาความรู้ตามแผนการที่กลุ่มตนได้วางไว้

5. ขั้นเสนอผลงานและสรุปข้อมูล

นักเรียนแต่ละกลุ่มจะส่งตัวแทนออกมาพูดถึงหัวข้อต่อไปนี้

- สภาพปัญหาที่ได้รับ
- วิธีการแสวงหาคำตอบ
- บุคคลผู้ให้ข้อมูล
- คำตอบที่หามาได้

ครูผู้สอนจะเป็นผู้สรุปข้อมูลที่นักเรียนหามาได้อีกครั้งหนึ่ง

6. ขั้นประเมินผล

ความถูกต้อง

- ครูจะประเมินผลขั้นแรกด้วยการสังเกตพฤติกรรมการรายงานและความถูกต้อง
- จัดให้มีการประเมินผลในรูปแบบอื่น ๆ ต่อไป เช่น
 - การทำรายงาน
 - การทำแบบทดสอบ
 - การจัดนิทรรศการ

แผนการสอนแบบศึกษานอกสถานที่
(ในส่วนของเนื้อหาที่เกี่ยวกับคุณภาพของประชากร)

จำนวน 2 คาบ (เป็นคาบที่ 4 - 5 ของการเรียน)

ความกึกรวยยอดและหลักการ

คุณภาพของประชากร ะส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาประเทศชาติ
และสังคมโดยรวม

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถบอกได้ถึงชนิดของโรคภัยไข้เจ็บที่มักจะเกิดขึ้นบ่อย ๆ
ในชุมชนได้
2. นักเรียนสามารถบอกได้ถึงปัจจัยสำคัญต่อการสร้างเสริมสุขอนามัย
ส่วนบุคคลได้
3. นักเรียนสามารถสำรวจได้ถึงทัศนคติของประชาชนผู้มาใช้บริการต่อ
สถานพยาบาลได้
4. นักเรียนสามารถบอกได้ถึงขอบเขตและหน้าที่ของสถานพยาบาลในชุมชน
ของนักเรียนได้

ขั้นตอนการสอนแบบศึกษานอกสถานที่

1. ขั้นวางแผนโครงการ

ครูพิจารณาสถานที่ที่จะใช้ประกอบการสอน สำหรับในเนื้อหาที่เกี่ยวกับ
คุณภาพของประชากรนี้ ครูกำหนดสถานที่ที่จะไปคือ สถานีนอนามัย และวางแผนโปรแกรม
ออกมาได้ดังนี้

1.1	สถานที่ที่จะไป	สถานีอนามัย
1.2	ระยะทาง	800 เมตร
1.3	ระยะเวลาในการเดินทาง	15 นาที
1.4	ลักษณะการไป	ขี่จักรยาน
1.5	ระยะเวลาในการเข้าชม	40 นาที
1.6	วิทยากรผู้ให้ความรู้	เจ้าหน้าที่ประจำสถานี

2. ขั้นตั้งจุดประสงค์

ครูและนักเรียนร่วมกันตั้งจุดประสงค์ของการไปในครั้งนี้ว่า ต้องการที่จะได้ข้อมูลอะไรบ้าง แล้วครูเขียนออกมาเป็นสภาพของปัญหาที่แต่ละกลุ่มจะได้รับดังนี้

กลุ่มที่ 1 ได้รับปัญหาและขอบเขต ดังนี้

โรคภัยไข้เจ็บประเภทใดที่มักจะเกิดขึ้นบ่อย ๆ ในชุมชนนี้

- ชนิดของโรค
- ลักษณะของอาการ
- สาเหตุที่เป็น
- แนวทางป้องกันแก้ไข
- แหล่งที่เป็นบ่อเกิดของโรค

กลุ่มที่ 2 ได้รับปัญหาและขอบเขต ดังนี้

สถานพยาบาลที่นักเรียนไปมีขอบเขตและหน้าที่ในการให้บริการแก่

ประชาชนอย่างไร

- ความสามารถในการให้บริการแก่ประชาชนในแต่ละวัน
- จำนวนเจ้าหน้าที่และอุปกรณ์ที่มี

กลุ่มที่ 3 บัณฑิตที่สำคัญอะไรบ้างต่อการสร้างเสริมสุขภาพส่วนบุคคล

- สภาพความเป็นอยู่ของประชากร
- การบริโภคและอุปโภค

- สภาพของจิตใจ

- อื่น ๆ

กลุ่มที่ 4 สบายการบังคับบัญชาของสถานพยาบาลที่นักเรียนไป

- หน่วยงานที่อยู่ในระดับสูงขึ้นไป

- ระดับของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในสถานพยาบาลแห่งนี้

- อำนาจและขอบเขตในการปฏิบัติงาน

กลุ่มที่ 5 ให้นักเรียนสำรวจความคิดเห็นของประชากรที่มาใช้บริการ

ในค่าน

- สาเหตุที่มา

- ชนิดของโรคที่เป็น

- ความมั่นใจในประสิทธิภาพของสถานพยาบาลที่มา

- ระยะทางที่เกินทางมา

กลุ่มที่ 6 สถิติของผู้มาใช้บริการมีมากน้อยอย่างไร

- รายวัน

- รายปี

- ในแต่ละฤดูกาล

- ห้องที่ผู้มาใช้บริการมากที่สุด

3. ขั้นเตรียมการ

- แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละประมาณ 5 - 6 คน
- ให้แต่ละกลุ่มเลือกหัวหน้า เลขานุการของกลุ่ม แล้วส่งตัวแทน

มารับปัญหาจากครู

- ครูและนักเรียนสรุปขั้นตอนและแนวปฏิบัติในการ ไปศึกษา

นอกสถานที่ในครั้งนี้

- นักเรียนแต่ละกลุ่มวางแผนการทำงานภายในกลุ่มคน

4. ขั้นไปศึกษา

- เมื่อครูและนักเรียนเดินทางไปถึงสถานที่ที่กำหนดไว้แล้ว
- นักเรียนแต่ละกลุ่มจะดำเนินการแสวงหาความรู้ตามแผนการที่กลุ่มคนได้วางไว้

5. ขั้นเสนอผลงานและสรุปข้อมูล

- นักเรียนแต่ละกลุ่มจะส่งตัวแทนออกมาพูดถึงหัวข้อต่อไปนี้

- สภาพปัญหาที่ได้รับ
- วิธีการแสวงหาคำตอบ
- บุคคลผู้ให้ข้อมูล
- คำตอบที่หามาได้

ครูผู้สอนจะเป็นผู้สรุปข้อมูลที่นักเรียนหามาได้อีกครั้งหนึ่ง

6. ขั้นประเมินผล

- ครูจะประเมินผลขั้นแรกด้วยการสังเกตพฤติกรรมการรายงาน
- และความถูกต้อง

- จัดให้มีการประเมินผลในรูปแบบอื่น ๆ ต่อไป เช่น
 - การทำรายงาน
 - การทำแบบทดสอบ
 - การจัดนิทรรศการ

แผนการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ (ในส่วนของเนื้อหาที่เกี่ยวกับอาชีพ)

จำนวน 2 คาบ (เป็นคาบที่ 6 - 7)

ความคิดรวบยอดและหลักการ

สภาพแวดล้อมตลอดจนที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ส่งผลต่อลักษณะประเภทของ
การประกอบอาชีพของประชาชนในบริเวณนั้น

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถบอกได้ถึงประเภทของอาชีพที่ประชากรส่วนใหญ่ของ
ชุมชนยึดปฏิบัติอยู่
2. นักเรียนสามารถบอกได้ถึงแนวทางการประกอบอาชีพของประชาชน
ในประเภทต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง
3. นักเรียนสามารถบอกได้ถึงทัศนคติของบุคคลต่าง ๆ ที่มีต่ออาชีพตน
4. นักเรียนสามารถสำรวจได้ถึงประเภทของสินค้าต่าง ๆ ที่มีวางขาย
อยู่ในตลาดได้

ขั้นตอนการสอนแบบศึกษานอกสถานที่

1. ขั้นวางแผนโครงการ

ครูพิจารณาสถานที่ที่จะไปเพื่อประกอบการสอน สำหรับในเนื้อหา
ที่เกี่ยวกับอาชีพของประชาชนนี้ กำหนดสถานที่ที่จะไปคือ ตลาดสด และเขียน
เป็นโปรแกรมออกมาได้ดังนี้

1.1	สถานที่ที่จะไป	ตลาดสด
1.2	ระยะทาง	700 เมตร
1.3	ระยะเวลาในการเดินทาง	15 นาที
1.4	ลักษณะการไป	ขี่จักรยาน
1.5	ระยะเวลาในการเข้าชมสถานที่	40 นาที
1.6	วิทยากรผู้ให้ความรู้	พ่อค้าแม่ค้าในตลาด

2. ขั้นตั้งจุดประสงค์

ครูและนักเรียนร่วมกันตั้งจุดประสงค์ของการไปว่าต้องการที่จะได้ข้อมูลอะไรจากการไปยังสถานที่ที่ได้กำหนด แล้วเขียนออกมาเป็นสภาพของปัญหาที่แต่ละกลุ่มจะได้รับดังนี้

กลุ่มที่ 1, 2 ได้รับปัญหาและขอบเขต ดังนี้

ให้นักเรียนสำรวจทัศนคติของบุคคลต่าง ๆ ที่มีต่ออาชีพของคนในประเภทอาชีพต่าง ๆ ดังนี้

- ค้าขาย
- เกษตรกรรม
- กสิกรรม

กลุ่มที่ 3, 4, 5 ได้รับปัญหาและขอบเขต ดังนี้

แนวทางการประกอบอาชีพของบุคคลที่ประกอบอาชีพค้าขาย

- ประเภทของสินค้าที่ขาย
- ภาวะกำไรขาดทุน
- วิธีการดำเนินธุรกิจ
- แนวทางที่จะให้บรรลุเป้าหมาย

กลุ่มที่ 6 ใ้รับปัญหาและขอบเขต ดังนี้

สถานที่ตั้ง ตลอดจนสภาพแวดล้อมของตลาดสดที่นักเรียนไปเป็นอย่างไร

- สภาพที่ตั้ง
- ผลการะต่าง ๆ ที่มี
- สภาพของร้านค้า
- แนวทางการแก้ไข

3. ขั้นเตรียมการ

- แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละประมาณ 5 - 6 คน
- ให้แต่ละกลุ่มเลือกหัวหน้า เลขานุการของกลุ่ม แล้วส่งตัวแทน

มารับปัญหาจากครู

ในครั้งนี้

- ครูและนักเรียนสรุปขั้นตอนและแนวปฏิบัติในการไปศึกษานอกสถานที่
- นักเรียนแต่ละกลุ่มวางแผนการทำงานภายในกลุ่มตน

4. ขั้นไปศึกษา

เมื่อครูและนักเรียนเดินทางไปถึงสถานที่ที่ได้กำหนดไว้แล้ว
นักเรียนแต่ละกลุ่มจะดำเนินการแสวงหาความรู้ตามแผนการที่กลุ่มตนได้วางไว้

5. ขั้นเสนอผลงานและสรุปข้อมูล

นักเรียนแต่ละกลุ่มจะส่งตัวแทนออกมาพูดถึงหัวข้อต่อไปนี้

- สภาพปัญหาที่ได้รับ
- วิธีการแสวงหาคำตอบ
- บุคคลผู้ให้ข้อมูล
- คำตอบที่หามาได้

ครูผู้สอนจะเป็นผู้สรุปข้อมูลที่นักเรียนหามาได้อีกครั้งหนึ่ง

6. ขั้นประเมินผล

– ครูจะประเมินผลขั้นแรกด้วยการสังเกตพฤติกรรมการรายงาน
และความถูกต้อง

– จัดให้มีการประเมินผลในรูปแบบอื่น ๆ ต่อไป เช่น

- การทำรายงาน
- การทำแบบทดสอบ
- การจัดนิทรรศการ

แผนการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ (ในส่วนของเนื้อหาที่เกี่ยวกับอาชีพ)

จำนวน 2 คาบ (เป็นคาบที่ 8 - 9)

ความคิดรวบยอดและหลักการ

สภาพแวดล้อมตลอดจนถึงทางภูมิศาสตร์จะส่งผลต่อประเภทของอาชีพของประชาชนในบริเวณนั้น

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถที่จะอธิบายได้ถึงวิธีดำเนินการเลี้ยงไก่พันธุ์เนื้อและพันธุ์ไข่ได้
2. นักเรียนสามารถบอกได้ถึงสภาพที่เป็นปัญหาของการประกอบอาชีพเลี้ยงไก่ได้
3. นักเรียนสามารถบอกได้ถึงปัญหาทางด้านการตลาดเกี่ยวกับราคาที่ขึ้นลงในช่วงต่าง ๆ

ขั้นตอนการสอนแบบศึกษานอกสถานที่

1. ขั้นวางแผนโครงการ

ครูพิจารณาสถานที่ที่จะไปเพื่อประกอบการสอน สำหรับในเนื้อหาที่เกี่ยวกับอาชีพของประชากรนี้ ครูกำหนดสถานที่ที่จะไปคือ ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ของเอกชน (เลี้ยงไก่) แล้วเขียนออกมาเป็นโปรแกรมไว้ดังนี้

1.1 สถานที่ที่จะไป	ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ของเอกชน (เลี้ยงไก่)
1.2 ระยะทาง	1.8 ก.ม.
1.3 ระยะเวลาในการเดินทาง	20 นาที
1.4 ระยะเวลาในการเยี่ยมชม	40 นาที
1.5 ลักษณะการไป	ขี่จักรยาน
1.6 วิทยากรผู้ให้ความรู้	เจ้าของฟาร์ม

2. ขั้นตั้งจุดประสงค์

ครูและนักเรียนร่วมกันตั้งจุดประสงค์ของการไปศึกษาว่า ต้องการที่จะได้ข้อมูลอะไร แล้วเขียนออกมาเป็นสภาพของปัญหาที่แต่ละกลุ่มจะได้รับดังนี้

กลุ่มที่ 1 ได้รับปัญหาและขอบเขต ดังนี้

สภาพโดยทั่วไปของฟาร์มเลี้ยงไก่เป็นอย่างไร

- ในค่านจำนวนของเนื้อที่

- จำนวนโรงเรือน

- จำนวนสัตว์เลี้ยง, จำนวนผู้ดูแล และอื่น ๆ

กลุ่มที่ 2 กรรมวิธีในการเลี้ยงไก่ในแต่ละช่วงเป็นอย่างไร

- ขั้นตอนต่าง ๆ ตั้งแต่ฟักไข่

- วิธีการเลี้ยงในแต่ละช่วง

กลุ่มที่ 3 ปัญหาที่เกิดจากการเลี้ยงไก่ในแต่ละช่วง

- โรคภัยต่าง ๆ

- คำนต้นทุน

กลุ่มที่ 4 การจัดการค่านตลาดมีวิธีการอย่างไร

- วิธีการนำสินค้าไปสู่ผู้บริโภค

- ราคาต่อกิโลกรัม

- เทศกาลที่มีการซื้อขายลดลง

กลุ่มที่ 5 วิธีการในการฆ่าไก่

- จำนวนที่ฆ่าในแต่ละวัน
- มีวิธีการที่ถูกสุขอนามัยหรือไม่
- ผลพลอยได้จากการฆ่าไก่ เช่น เลือด, ขน, ใต๋น้ำไปใช้ประโยชน์

ด้านไหน

3. ขั้นเตรียมการ

- แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละประมาณ 5 – 6 คน
- ให้แต่ละกลุ่มเลือกหัวหน้า เลขานุการของกลุ่ม แล้วส่งตัวแทน

มารับปัญหาจากครู

ในครั้งนี

- ครูและนักเรียนสรุปขั้นตอนและแนวปฏิบัติในการไปศึกษานอกสถานที่
- นักเรียนแต่ละกลุ่มวางแผนการทำงานภายในกลุ่มตน

4. ขั้นไปศึกษา

นักเรียนแต่ละกลุ่มจะดำเนินการ แสวงหาความรู้ตามแผนการที่กลุ่มตนได้วางไว้

5. ขั้นเสนอผลงานและสรุปข้อมูล

นักเรียนแต่ละกลุ่มจะลงตัวแทนออกมาพูดถึงหัวข้อต่อไปนี้

- สภาพปัญหาที่ได้รับ
- วิธีการแสวงหาคำตอบ
- บุคคลผู้ให้ข้อมูล
- คำตอบที่หามาได้

ครูผู้สอนจะเป็นผู้สรุปข้อมูลที่นักเรียนหามาได้อีกครั้งหนึ่ง

6. ขั้นประเมินผล

- ครูจะประเมินผลขั้นแรกด้วยการสังเกตพฤติกรรมการรายงาน
และความถูกต้อง
- จัดให้มีการประเมินผลในรูปแบบอื่น ๆ ต่อไป เช่น
 - การทำรายงาน
 - การทำแบบทดสอบ
 - การจัดนิทรรศการ

แผนการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ (ในส่วนของเนื้อหาที่เกี่ยวกับธรรมชาติ)

จำนวน 2 คาบ (คาบที่ 10 - 11)

ความคิดรวบยอดและหลักการ

การตระหนักถึงประโยชน์และความจำเป็นในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นวิธีการหนึ่งในการป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อม

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถสำรวจทัศนคติของประชาชนที่มีต่อแหล่งน้ำที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันได้
2. นักเรียนสามารถบอกได้ถึงอาชีพที่ต้องเกี่ยวข้องกับการใช้น้ำได้
3. นักเรียนสามารถบอกได้ถึงความสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
4. นักเรียนสามารถเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้

ขั้นตอนการสอนแบบศึกษานอกสถานที่

1. ขั้นวางแผนโครงการ

ครูพิจารณาสถานที่ที่จะไปเพื่อประกอบการสอน สำหรับในเนื้อหาที่เกี่ยวกับธรรมชาตินี้ครูกำหนดสถานที่ที่จะไปคือ ลำคลอง แล้วเขียนออกมาเป็นโปรแกรมได้ดังนี้

1.1	สถานที่ที่จะไป	ลำคลอง
1.2	ระยะทาง	100 เมตร
1.3	ระยะเวลาในการเดินทาง	10 นาที

1.4	ลักษณะการไป	เดินควยเท้า
1.5	ระยะเวลาเข้าชม	40 นาที
1.6	วิทยากรผู้ให้ความรู้	เจ้าหน้าที่ชลประทาน

2. ขั้นตั้งจุดประสงค์

ครูและนักเรียนร่วมกันตั้งจุดประสงค์ของการไปว่าต้องการที่จะได้ข้อมูลอะไรจากการไปยังสถานที่ที่กำหนด แล้วเขียนออกมาเป็นสภาพของปัญหาและขอบเขตที่แต่ละกลุ่มจะได้รับดังนี้

กลุ่มที่ 1 ได้รับปัญหาและขอบเขต ดังนี้
อาชีพประเภทใดที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำในลำคลองนี้มากที่สุด

- ประเภทของอาชีพ
- ลักษณะของการใช้
- ระยะเวลาและความจำเป็นในการใช้

กลุ่มที่ 2 ให้สำรวจสภาพโดยทั่วไปของลำคลอง

- แผนผังการไหลผ่านชุมชนของลำคลอง
- ความยาวตลอดทั้งสายและความกว้าง
- ช่วงที่น้ำไหลผ่านมากและไหลผ่านน้อย
- ข้อสังเกตอื่น ๆ เช่น ลักษณะของดิน น้ำ มีวัชพืชขึ้นปกคลุม เป็นต้น

กลุ่มที่ 3 แนวทางการบำรุงรักษาสภาพของลำคลองและปัญหาที่มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

- ปัญหาที่จะเกิดตามความคึกของนักเรียน
- แนวทางการป้องกันปัญหาที่จะเกิด
- เสนอวิธีการในการอนุรักษ์

ชุมชนนี้

กลุ่มที่ 4 นักเรียนได้รับประโยชน์ด้านไหนบ้างจากลำคลองที่ไหลผ่าน

- ด้านอุปโภค
- ด้านบริโภค
- ด้านการสร้างอาชีพ (ประมง กสิกรรม เกษตรกรรม)

กลุ่มที่ 5, 6 ให้นักเรียนสำรวจทัศนคติที่มีต่อลำคลองของประชาชน
ที่อาศัยอยู่ริมฝั่งคลอง โดยวิธี

- สัมภาษณ์
- แจกแบบสอบถาม

3. ขั้นเตรียมการ

- แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละประมาณ 5 - 6 คน
- ให้แต่ละกลุ่มเลือกหัวหน้า เลขานุการของกลุ่ม แล้วส่งตัวแทน

ออกมารับปัญหาจากครู

- ครูและนักเรียนสรุปขั้นตอนและแนวปฏิบัติในการ ไปศึกษานอกสถานที่

ในครั้งนี้

- นักเรียนแต่ละกลุ่มวางแผนการทำงานภายในกลุ่มตน

4. ขั้นไปศึกษา

เมื่อครูและนักเรียนเดินทางไปถึงสถานที่ที่ได้กำหนดไว้แล้ว นักเรียน
แต่ละกลุ่มจะดำเนินการแสวงหาความรู้ตามแผนการที่กลุ่มตนได้วางไว้

5. ขั้นเสนอผลงานและสรุปข้อมูล

นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาพูดถึงหัวข้อดังต่อไปนี้

- สภาพปัญหาที่ได้รับ
- วิธีการแสวงหาคำตอบ

- บุคคลผู้ให้ข้อมูล
- คำตอบที่หามาได้

ในขั้นนี้ครูจะเป็นผู้สรุปข้อมูลที่นักเรียนหามาได้ให้นักเรียนทั้งชั้นฟัง

อีกครั้งหนึ่ง

6. ขั้นประเมินผล

- ครูจะประเมินผลขั้นแรกด้วยการสังเกตพฤติกรรมการรายงานและ
- ครูจัดให้มีการประเมินผลในรูปแบบอื่น ๆ ต่อไป เช่น
 - การทำรายงาน
 - การทำแบบทดสอบ
 - การจัดนิทรรศการ

ความถูกต้อง

แผนการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ (ในส่วนของเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ)

จำนวน 2 คาบ (เป็นคาบที่ 12 - 13)

ความคิดรวบยอดและหลักการ

การตระหนักถึงประโยชน์และความจำเป็นในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
เป็นวิธีการหนึ่งในการป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อม

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถสำรวจทัศนคติของประชากรที่มีต่อป่าไม้ได้
2. นักเรียนสามารถบอกได้ถึงประโยชน์ของป่าไม้ที่มีต่อชีวิตความเป็นอยู่
ของประชากรได้
3. นักเรียนสามารถบอกได้ถึงผลเสียของการทำลายป่าไม้ได้
4. นักเรียนสามารถเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ได้

ขั้นตอนของการสอนแบบศึกษานอกสถานที่

1. ขั้นวางแผนโครงการ

ครูพิจารณาสถานที่ที่จะไปเพื่อประกอบการสอน สำหรับในเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง
ธรรมชาตินี้ ครูกำหนดสถานที่ที่จะไปคือ สวนป่า แล้วเขียนออกมาเป็นโปรแกรมได้ดังนี้

1.1 สถานที่ที่จะไป	สวนป่าแม่จันทร์
1.2 ระยะทาง	6.5 ก.ม.
1.3 ระยะเวลาในการเดินทาง	2 ช.ม.
1.4 ลักษณะการไป	ขี่จักรยาน
1.5 ระยะเวลาในการเข้าชม	60 นาที
1.6 วิทยากรผู้ให้ความรู้	เจ้าหน้าที่ป่าไม้

2. ขั้นตั้งจุดประสงค์

ครูและนักเรียนร่วมกันตั้งจุดประสงค์ของการไปว่าต้องการได้ข้อมูลอะไรบ้าง และเขียนออกมาเป็นสภาพของปัญหาที่แต่ละกลุ่มจะได้รับดังนี้

กลุ่มที่ 1 ได้รับปัญหาและขอบเขต ดังนี้

ให้นักเรียนสำรวจทัศนคติของประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้นที่มีต่อป่าไม้

โดยวิธี

- สัมภาษณ์

- แจกแบบสอบถาม

กลุ่มที่ 2 ได้รับปัญหาและขอบเขต ดังนี้

ให้นักเรียนเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

- ในด้านวิธีการ

- อื่น ๆ

กลุ่มที่ 3 ได้รับปัญหาและขอบเขต ดังนี้

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในส่วนป่าที่นักเรียนไป

- ปัญหาการบุกรุกทำลายป่า

- ปัญหาในเรื่องของความอุดมสมบูรณ์

- อื่น ๆ

กลุ่มที่ 4 ได้รับปัญหาและขอบเขต ดังนี้

ขอบเขตและอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่ประจำอยู่ในสวนป่าแห่งนี้

- อำนาจในทางกฎหมาย

- หน้าที่ประจำในการปฏิบัติงาน

กลุ่มที่ 5 ได้รับปัญหาและขอบเขต ดังนี้

สายการบังคับบัญชาของสถานที่ที่นักเรียนไป

- หน่วยงานที่อยู่ในระดับสูงขึ้น

- ระดับของเจ้าหน้าที่ที่ประจำอยู่ในสวนป่าแห่งนี้

3. ขั้นเตรียมการ

- แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละประมาณ 5 - 6 คน
- ให้แต่ละกลุ่มเลือกหัวหน้า เลขานุการของกลุ่ม แล้วส่งตัวแทน

มารับปัญหาจากครู

ในครั้งนี้

- ครูและนักเรียนสรุปขั้นตอนและแนวปฏิบัติในการ ไปศึกษานอกสถานที่
- นักเรียนแต่ละกลุ่มวางแผนการทำงานภายในกลุ่มตน

4. ขั้นไปศึกษา

นักเรียนแต่ละกลุ่มจะดำเนินการแสวงหาความรู้ตามแผนการที่กลุ่มตนได้วางไว้

5. ขั้นเสนอผลงานและสรุปข้อมูล

นักเรียนแต่ละกลุ่มจะส่งตัวแทนออกมาพูดถึงหัวข้อต่อไปนี้

- สภาพปัญหาที่ได้รับ
- วิธีการแสวงหาคำตอบ
- บุคคลผู้ให้ข้อมูล
- คำตอบที่หามาได้

ครูผู้สอนจะเป็นผู้สรุปข้อมูลที่นักเรียนหามาได้อีกครั้งหนึ่ง

6. ขั้นประเมินผล

และ ความถูกต้อง

- ครูจะประเมินผลขั้นแรกด้วยการตั้งเกณฑ์พฤติกรรมการรายงาน
- จัดให้มีการประเมินผลในรูปแบบอื่น ๆ ต่อไป เช่น
 - การทำรายงาน
 - การทำแบบทดสอบ
 - การจัดนิทรรศการ

การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติต่อชุมชน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในวิชาสังคมศึกษา
จากการสอนแบบศึกษานอกสถานที่
กับการสอนตามคู่มือครู

บทคัดย่อ
ของ
นิพนธ์ แสงเล็ก

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้า
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
กรกฎาคม 2529

จุดมุ่งหมายในการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทัศนคติต่อชุมชนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา โดยการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ กับการสอนตามคู่มือครู

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2528 ของ โรงเรียนบ้านทุ่งนาวิทยา อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 68 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 34 คน และกลุ่มควบคุม 34 คน กลุ่มทดลองสอนโดยการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ และกลุ่มควบคุมสอนตามคู่มือครู ระยะเวลาในการทดลองสอน กลุ่มละ 13 คาบ คาบละ 50 นาทีเท่ากัน ในเนื้อหา ประชากรและสิ่งแวดล้อม กำหนดการทดลองโดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ Randomized Control Group Pretest - Posttest Design เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลได้แก่ แผนการสอนแบบศึกษานอกสถานที่ แผนการสอนตามคู่มือครู แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามวัดทัศนคติต่อชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ $t - test$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และทัศนคติต่อชุมชนหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการพัฒนาในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติต่อชุมชนนั้น ปรากฏว่า ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และในลักษณะเดียวกันทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีทัศนคติต่อชุมชนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

A COMPARATIVE STUDY OF MATTHAYOM SUKSA 1 STUDENTS ACADEMIC
ACHIEVEMENT AND ATTITUDE TOWARDS THE COMMUNITY IN
SOCIAL STUDY THROUGH FIELD TRIP STUDY AND
THE METHOD IN THE TEACHER'S MANUAL

AN ABSTRACT

BY

NIPON SANGLEK

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University
July 1986

The purpose of this study was to compare the academic achievement and attitude towards the community in Social Studies between two groups of students through Field Trip Study and the method in the teacher's manual.

The sample in this study consisted of 68 Mathayom Suksa 1 students at Banthungna Withaya School, Nongchang District, Uthaitthane Province during the academic year 1985. The sample was equally divided into two groups : the experimental and control groups. The experimental group was instructed through Field Trip Study, but the control group was taught by the method in the teacher's manual. The design used in this study was the Randomized Control - Group Pretest - Posttest Design.

The instruments to collect data were the lesson plans of the Field Trip Study, the lesson plans in the teacher's manual, the Achievement Test and the Attitude Towards the Community Test. The t - test was used to analyze the data.

The result of this study revealed that the achievement of the experimental and the control groups was significantly different at the .01 level. In the sameway the attitudes towards the community of the experimental and the control groups were significantly different at the .01 level. The development of achievement and attitudes towards the community compared between the pre - test and the post - test were significantly different. The achievement and the attitudes towards the community of the experimental and control groups after experiment were significantly higher than those before the experiment at the .01 level.